

DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Innkalling til møte

Det innkalles med dette til møte i

Utvalg Kirkelig fellesråd i Sarpsborg
Møtedato 08.05.2018
Møtetid kl. 18:30
Møtested Kirkekontoret Råkilveien 2

Meld fra om eventuelt forfall snarest på telefon 69116800 eller e-post kirkelig.fellesraad@sarpsborg.com.

Innkalte:

Kai Arne Wallin, Magne Grønlien, Pål Antonsen, Anne Margrethe Tangen, Sidsel M. Schade, Ruth T.H Pettersen, Knut Grubben, Kjell Lunde, Kari Mangrud Alvsvåg, Thormod Bjerkholt, Per Hugo Samuelsen.

Varamedlemmer møter etter nærmere beskjed.

Vedtaksaker

Sak 014/18 Møtebok Kirkelig fellesråd 06.03.18 (Dok: 18/00022-002)

Sak 015/18 Til orientering i KF - møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutv (Dok: 16/00006-012)

Sak 016/18 Revisjors beretning om årsregnskapet 2017 (Dok: 18/00021-007)

Sak 017/18 Vedtekter for gravplassene i Sarpsborg (Dok: 09/00020-014)

Sak 018/18 Tune kirke - søknad til Sarpsborg kommune om bygging av nye trappehus med t (Dok: 18/00035-001)

Sak 019/18 Hafslund kirke - utbedring av orgel (Dok: 18/00036-001)

Sak 020/18 Vedlikehold av kirkebygg 2018 (Dok: 18/00034-001)

Sak 021/18 Mai 2018 - Orienteringer til Kirkelig fellesråd (Dok: 18/00001-003)

Vel møtt!

Sarpsborg 30.04.2018

Thormod Bjerkholt
Leder

Adresse:
Pb 237
1702 SARPSBORG

Tlf/faks
Tlf: 69116800
Faks: 69116733

E-post/Internett:
kirkelig.fellesraad@sarpsborg.com
www.sarpsborg.kirken.no

Org.nr.:
976985605

Dato:	23.04.2018
Arkivsak	18/00022
Dokumentnummer:	18/00022-002
Arkivkode:	012.2
Saksbehandler:	Trine Lise Skinstad

Saksnr	Sak	Møtedato
014/18	Møtebok Kirkelig fellesråd 06.03.18	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg:

Møtebok fra Kirkelig fellesråds møte den 06.03.18.

Utredning:

Til Kirkelig fellesråds møte den 06.03.18 forelå det 6 saker til behandling. Det ble gjort vedtak i alle sakene.

Korrigerings i sak 011/18.

Det fremkommer av teksten i forslag til vedtak og i vedtaket at mindreforbruk 2017 for Kirkelig fellesråd generelle drift er kr 1 920 560,71. Det riktige beløpet skal være 1 921 560,71. Beløpet korrigeres i saken.

Forslag til vedtak

Møtebok fra Kirkelig fellesråds møte den 06.03.18 godkjennes med korrigerings av beløp i sak 011/18.

Møtebehandling

Vedtaks

DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Møtebok for Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Møtedato: 06.03.2018
Møtetid: kl. 18:30
Møtested: Kirkekontoret Råkilveien 2

Tilstede:

Karl Johan Müller, Kai Arne Wallin, Pål Antonsen, Sidsel M. Schade, Anne Margrethe Tangen, Ruth T.H Pettersen, Knut Grubben, Kjell Lunde, Kari Mangrud Alvsvåg, Thormod Bjerkhoit, Per Hugo Samuelsen.

Meldt forfall:

.

Andre:

Liv Solveig S. Johansen, Trine Skinstad

Møtet ble avsluttet 19.15

Saker

Sak 008/18 Møtebok Kirkelig fellesråd 06.02.18

Forslag til vedtak:

Møtebok fra Kirkelig fellesråds møte den 06.02.18 godkjennes.

Møtebehandling:

Vedtak:

Møtebok fra Kirkelig fellesråds møte den 06.03.18 godkjennes.

Sak 009/18 Til orientering i KF - møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutv

Forslag til vedtak:

Møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 16.02.18 tas til orientering.

Møtebehandling:

Vedtak:

Møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 16.02.18 tas til orientering.

Sak 010/18 Mars 2018 - Orienteringer til Kirkelig fellesråd

Forslag til vedtak:

Kirkelig fellesråd tar saken til orientering

Møtebehandling:

Vedtak:

Kirkelig fellesråd tar saken til orientering.

Sak 011/18 Årsregnskap 2017

Forslag til vedtak:

Mindreforbruk på generell drift og merforbruk på gravstellvirksomheten og krematoriedriften foreslås disponert/ inndekket på følgende måte:

Mindreforbruk (overskudd) **generell drift**, kr 1 921 560,71 avsettes på regnskapskonto 25600023 010 «Generelt driftsfond». Kr 500 000,- av dette beløpet foreslås øremerket til utskiftning av lydutstyr i kirkebyggene. Denne utskiftningen er en nødvendig oppgradering som det har vært arbeidet med i lengre tid, men utsatt i påvente av ferdigstillingen av Hafslund kirkegård og kartleggingen av investerings- og vedlikeholdsbehovene på kirkebyggene. Lydanleggene i en del av kirkebyggene er nå så dårlige at en utskiftning er nødvendig. Det foreligger en liste over hvilke kirker som er prioritert.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Det vil bli innhentet tilbud fra aktuelle leverandører, og innkjøpsaken vil bli forelagt fellesrådet når anskaffelsesprotokollen er utarbeidet.

Merforbruk (underskudd) **gravstellvirksomheten**, kr 33 484,93, inndeckes ved bruk av ubundet driftsfond «Generelt driftsfond gravstell» regnskapskonto 25600050 011.

Merforbruk (underskudd) **krematoriedriften**, kr 218 975,90, inndeckes ved bruk av ubundet driftsfond «Krematorievirksomheten» regnskapskonto 25600025 012.

Møtebehandling:

Årsregnskapet ble gjennomgått i møtet.

Vedtak:

Mindreforbruk på generell drift og merforbruk på gravstellvirksomheten og krematoriedriften disponeres/inndeckes på følgende måte:

Mindreforbruk (overskudd) **generell drift**, kr 1 921 560,71 avsettes på regnskapskonto 25600023 010 «Generelt driftsfond». Kr 500 000,- av dette beløpet øremerkes til utskifting av lydutstyr i kirkebyggene. Det innhentes tilbud fra aktuelle leverandører, og innkjøpsaken vil bli forelagt fellesrådet når anskaffelsesprotokollen er utarbeidet.

Merforbruk (underskudd) **gravstellvirksomheten**, kr 33 484,93, inndeckes ved bruk av ubundet driftsfond «Generelt driftsfond gravstell» regnskapskonto 25600050 011.

Merforbruk (underskudd) **krematoriedriften**, kr 218 975,90, inndeckes ved bruk av ubundet driftsfond «Krematorievirksomheten» regnskapskonto 25600025 012.

Sak 012/18 Årsrapport 2017

Forslag til vedtak:

Vedlagte forslag til Årsrapport 2017 for Kirkelig fellesråd i Sarpsborg godkjennes.

Møtebehandling:

Det ble påpekt en feil i diagrammet vedr. total deltakelse i gudstjenester fordelt i % på soknene.

Vedtak:

Diagrammet vedr. total deltakelse i gudstjenester fordelt i % på soknene korrigeres. Årsrapport 2017 for Kirkelig fellesråd i Sarpsborg godkjennes med korrigert diagram.

Sak 013/18 Kjøp av 2 stk. el-biler til bruk i gravstellvirksomheten

Forslag til vedtak:

De kjøpes inn 2 stk. nye Melex 945 el-biler med lasteplan fra firma Bentzen AS i Moss, og Melex 252 kjøpt i 2005 byttes inn. Pris kr 219 000,- eks. mva. fratrukket innbytte av Melex 252 kr 11 000,- eks. mva. Kjøpet foreslås finansiert med bruk av ubundet driftsfond tilhørende gravstellvirksomheten.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Budsjettet for gravstellvirksomheten justeres med følgende:

Kjøp av varer og tjenester, kr 230 000,-, regnskapskonto 021090 011 5000 328
Salg av utstyr, kr 11 000,-, regnskapskonto 066000 011 5000 328
Overføring fra driftsregnskapet, kr 219 000,-, regnskapskonto 097000 011 5000 328
Bruk av ubundet driftsfond, 219 000,-, regnskapskonto 194000 011 5000 328
Overføring til investeringsregnskapet, kr 219 000,-, regnskapskonto 157000 011 5000 328

Møtebehandling:

Anskaffelsesprotokollen ble gjennomgått i møtet.

Vedtak:

De kjøpes inn 2 stk. nye Melex 945 el-biler med lasteplan fra firma Bentzen AS i Moss, og Melex 252 kjøpt i 2005 byttes inn. Pris kr 219 000,- eks. mva. fratrukket innbytte av Melex 252 kr 11 000,- eks. mva. Kjøpet finansieres med bruk av ubundet driftsfond tilhørende gravstellvirksomheten, regnskapskonto 25600050 011.

Budsjettet for gravstellvirksomheten justeres med følgende:

Kjøp av varer og tjenester, kr 230 000,-, regnskapskonto 021090 011 5000 328
Salg av utstyr, kr 11 000,-, regnskapskonto 066000 011 5000 328
Overføring fra driftsregnskapet, kr 219 000,-, regnskapskonto 097000 011 5000 328
Bruk av ubundet driftsfond, 219 000,-, regnskapskonto 194000 011 5000 328
Overføring til investeringsregnskapet, kr 219 000,-, regnskapskonto 157000 011 5000 328

For Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Trine-Lise Skinstad
økonomikonsulent

Dato: 23.04.2018
Arkivsak 16/00006
Dokumentnummer: 16/00006-012
Arkivkode: 012.3
Saksbehandler: Trine Lise Skinstad

Saksnr	Sak	Møtedato
015/18	Til orientering i KF - møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 06.04.18 og den 26.04.18	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg (unntatt offentlighet Offl. § 23.1):

Møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 06.04.18 og 26.04.18.

Utredning:

Til Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 06.04.18 forelå det 4 saker til behandling. Det ble gjort vedtak i alle sakene.

Til Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 26.04.18 forelå det 1 sak til behandling. Det ble gjort vedtak i saken.

Forslag til vedtak

Møtebok fra Kirkelig fellesråds administrasjonsutvalgs møte den 06.04.18 og den 26.04.18 tas til orientering.

Møtebehandling

Vedtak

Dato:	23.04.2018
Arkivsak	18/00021
Dokumentnummer:	18/00021-007
Arkivkode:	133
Saksbehandler:	Trine Lise Skinstad

Saksnr	Sak	Møtedato
016/18	Revisors beretning om årsregnskapet 2017	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg:

Revisors beretning

Utredning:

Vi mottok den 30.04.18 revisors beretning for regnskapsåret 2017. Som gjort rede for i Kirkelig fellesråds møte den 06.03.18 sak 011/18, viser driftsregnskapet totalt et mindreforbruk på kr 1,66 mill. kr. Resultatet fordeler seg med et mindreforbruk (overskudd) på kr 1,92 mill. kr. som resultat for Kirkelig fellesråds generelle drift, et merforbruk på kr 0,03 mill. kr. som resultat for gravstellvirksomheten og et merforbruk på 0,22 mill. kr. som resultat for kremasjonsvirksomheten. Investeringsregnskapet er avlevert i balanse.

Mindreforbruket på driftsregnskapet tilhørende Kirkelig fellesråds generell drift ble vedtatt avsatt på ubundet driftsfond. Merforbruk på gravstellvirksomheten og krematoriedriften ble vedtatt inndekket av ubundne driftsfond tilhørende disse virksomhetene.

Østfold kommunerevisjon har i revisjonsgjennomgangen funnet at investeringsregnskapet skulle vært avsluttet med et udekket beløp på kr 4 762,-, og da bokført det udekkede beløpet i 2018. Beløpet gjelder salg av noe brukt utstyr på kirkegårdsdriften som ble inntektsført i driftsregnskapet, og hvor dette beløpet ble beregnet som en del av finansieringen av investering i nytt utstyr. Det manglet da i 2017 en budsjettjustering på den foretatte overføringen av beløpet fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet.

Forslag til vedtak

Kirkelig fellesråds årsregnskap for 2017 godkjennes endelig.

Møtebehandling

Vedtak

Til Sarpsborg kirkelige fellesråd

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon med forbehold

Vi har revidert årsregnskapet for Sarpsborg kirkelige fellesråd som viser et netto driftsresultat på kr 2 401 403 og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 1 669 100. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, driftsregnskap og investeringsregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet, med unntak av virkningen av forholdet som er omtalt i avsnittet «*Grunnlag for konklusjonen med forbehold*», avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Sarpsborg kirkelig fellesråd per 31. desember 2017, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen med forbehold

Fellesrådets investeringsregnskap er avsluttet i balanse. Det er overført mer enn budsjettert fra driftsregnskapet. Etter vår mening skulle fellesrådet avsluttet investeringsregnskapet med et udekket beløp på kr 4 762, og ført det udekkede beløpet til dekning på investeringsbudsjettet i det år regnskapet legges frem, jf. forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke § 5, 5. ledd.

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av fellesrådet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon med forbehold.

Øvrig informasjon

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av fellesrådets årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende

inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Fellesrådet og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Fellesrådet og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide og fastsette årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver vises det til: www.nkrf.no/revisionsberetninger

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon med forbehold om budsjett

Det er solgt driftsmidler uten budsjett i 2017, vi viser til fellesrådets informasjon om salg i note 7.

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi, med unntak av forholdet beskrevet i avsnittet ovenfor at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av fellesrådets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Rolvøy, 30. april 2018

Jolanta Betker
Oppdragsansvarlig revisor

Dato:	27.04.2018
Arkivsak	09/00020
Dokumentnummer:	09/00020-014
Arkivkode:	501
Saksbehandler:	Asbjørn Paulsen

Saksnr	Sak	Møtedato
017/18	Vedtekter for gravplassene i Sarpsborg	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg:

- Uttalelse fra KA
- Utkast til nye vedtekter

Utredning:

Kirkegårdsvedtektene i Sarpsborg ble behandlet som sak 01.03.2010, etter at de hadde blitt godkjent av Borg bispedømme. Deretter har vedtektene blitt revidert igjen i 2017, uten at de ble endelig vedtatt av fellesrådet. I vedlagte forslag til vedtekter er både tilbakemeldinger fra kirkegårdskonsulent og stab innarbeidet.

Etter stengningen av flere felt for kistegravlegging mottok vi en klage hvor man stiller spørsmål ved reduksjon av fredningstid for allerede gravlagte kister, og kirkevergen har i samarbeid med Ann Kristin Handelsby vurdert innholdet i klagen sammen med KA.

Praksis for feltene som er stengt for kistegravlegging har vært at gjenlevende ektefelle kan gravlegges, både i bruke og ubrukte festegraver. Ved gjenbruk må den opprinnelige fredningstiden være utløpt. Fredningstiden på disse feltene var før stenging enten 40 eller 60 år. Praksis er derfor ikke helt i tråd med vedtektene som tilsier at feltene er stengt for kistegravlegging. For de øvrige gravfeltene i Sarpsborg hvor det fortsatt er åpent for kistegravlegging er normal praksis at urner får 20 års fredningstid mens kister får 20-60 års fredningstid (ut fra grunnforholdene).

Vedlegger også KA sin vurdering, som anbefaler KF å innarbeide en praksis hvor stengte felt beholder sin fredningstid for kistegravlegging. Dette er gjennomførbart i fagprogrammet for gravlundene, og vil kunne derfor kunne administreres på en enkel måte.

I vedtektene som ble godkjent av Borg bispedømmeråd januar 2010 står følgende:

For kistegraver er fredningstiden fastsatt i samsvar med jordsmonn og dreneringstilstand på det enkelte felt slik det fremgår av listen nedenfor. Listen viser også felter som er stengt for kistegravlegging på grunn av manglende drenering i kistedybde. Fredningstiden for disse feltene er 20 år.

Det anbefales å endre vedtektene til følgende:

For kistegraver er fredningstiden fastsatt i samsvar med jordsmonn og dreneringstilstand på det enkelte felt slik det fremgår av listen nedenfor. Listen viser også felter som er stengt for kistegravlegging på grunn av manglende drenering i kistedybde. Kistegraver videreføres med den fredningstiden feltet hadde når feltet ble stengt.

Forslag til vedtak

- Kirkelig fellesråd vedtar forslaget til vedtekter. Dette innebærer at kistegraver beholder sin fredningstid når felt stenges for kistegravlegging.
- KF ber om at forslaget til nye vedtekter sendes til Borg bispedømme for godkjenning.

Møtebehandling

Vedtak

Sarpsborg kirkelige fellesråd Endring av friperiode ved endring av fredningstid.

Jeg viser til møte i Kirkens hus onsdag 11 april.

Til stede:

Asbjørn Paulsen og Ann Kristin Handelsby, Sarpsborg kirkelige fellesråd
Øystein Dahle, Bente Vangdal Espenes og Eirik Stople, KA

Faktagrunnlag

Fred Thiesens avdøde kone ble gravlagt på Hafslund kirkegård 29.04.1987.

24.11.2014 påklaget Thiesen fellesrådet vedtak/faktura av 11.11.2014 om innbetaling av festeavgift

Reguleringsstatus for Hafslund kirkegård, «gammel del».

Fram til år 1988:

20 års fredningstid for alle kistefeltene

Årene 1988 – 2010:

40 års fredningstid for kistefeltene

År 2010:

Kistegravfeltene endres til urnegravfelter.

Fredningstiden settes ned til 20 år

Det åpnes fortsatt for kistegravlegging om en disponerer en festet tilleggsgrav for ektefelle /samboer som ikke er tatt i bruk tidligere.

Hjemmel for frigrav, festeavgift, endring av gravplass og gjenbruk av grav

Gl § 6, første ledd. Avdøde personer som ved dødsfallet hadde bopel i kommunen har rett til fri grav på gravplass her. (Retten til fri grav gjelder der graven er «tilvist», jfr.

§ 7 første ledd.

Gl § 19, 2. ledd. En fri grav kan nyttes til ny gravlegging og festes når fredningstiden er ute. (herav følger at friperiode følger fredningstid)

Gl-f § 12, 3. ledd Tidligere benyttet grav kan bare brukes når det ikke finnes annet enn grove knokler og kisterester etter tidligere gravlegging.

Gl § 14, 1. ledd. For feste av grav kan det kreves avgift.

Gl-f § 5, 2. ledd. (Endring av gravplass)

Dersom størrelse, jorddybde eller grunnvannstilstand ikke samsvarer med forskriftens krav, kan enkeltgrav, deler av gravplass eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging. Berørte rettighetshavere skal så langt det er mulig varsles skriftlig i god tid og senest tre uker før permanent stenging av kistegravlegging iverksettes. Kirkelig fellesråd kan vedta stenging for enkeltgrav. Stenging av hele eller deler av gravplassen må fastsettes i vedtektene for gravplassen.

Forvaltningsordning (gjeldende standpunkt for Sarpsborg KF)

Gruppe 1

Graver som var i fredningsperiode og/eller i friperiode i 1988, ble fredet i 40 år, maks inntil 2028, med tilsvarende friperiode for frigraver.

Ved nedsetting av fredningstid i 2010 til 20 år ble samtidig friperioden satt ned til 20 år. (Jfr. Fred Thiesens sak.)

Gruppe 2

Graver tatt i bruk i perioden 1988 – 2010 fikk 40 års fredningstid og tilsvarende friperiode for graver som ikke var i feste. Disse beholder fredningstid og friperiode etter vedtaket i 2010 om å endre til urnegraver med 20 års fredningstid.

Gruppe 3

Nye kistegravlegginger i tilleggsgrav. Disse vil få 40 års fredningstid. Imidlertid vil ikke dette få noen betydning, hverken for festeavgift eller gjenbruk, da de allerede er i festestatus og ikke vil bli gjenbrukt for kistegravlegging.

KAs vurdering

Innføring av 20 års fredningstid for urnegraver er uproblematisk, noe også klager er innforstått med.

De som kommer inn under gruppe 2, har mottatt et festebrev(avtale) om at fredningstiden er 40 år. En kan ikke se at denne avtalen gjøres om ved endring til urnegraver og nedsetting av fredningstid til 20 år. Noe heller ikke Fellesrådet har lagt opp til i gjeldende forvaltningsmodell.

De som kommer inn under gruppe 1, har ikke på samme måte en festeavtale med 40 års fredningstid å vise til. Imidlertid skal de ha blitt skriftlig orientert om at fredningstiden er 40 år. Og det er selvsagt ikke slik at administrativt forlenging eller nedsetting av fredningstid påvirker de faktiske forholdene i grava. Slik sett kan en utfordre etikken ved å forskjellsbehandle gruppe 1 og gruppe 2. Dessuten kan det stride mot forvaltningslovens prinsipper om likebehandling.

Anbefaling

Det vil trolig være begrenset økonomisk konsekvens av å imøtekomme denne saken siden konflikten bare gjelder de gravene som ble benyttet før vedtaket om forlenget fredningstid i 1988 og som fortsatt er i frednings og frigravstatus.

I saker som dette er det kanskje like viktig å vinne forståelse og godt omdømme som å presse jussen - som når alt kommer til alt kan være uklar og skjønnsmessig og en heller ikke har noen rettsavgjørelser å støtte seg til.

«Thiesen 1 saken» som medførte tilbakebetaling pga innkreving av festeavgift på feil grunnlag, gjør at en nå bør være ekstra aktsom.

Vi anbefaler at Sarpsborg kirkelige fellesråd frafaller kravet om festeavgift, også for gruppe 1, som i så fall inkluderer Thiesens tilfelle.

Eirik Stople

VEDTEKTER FOR **GRAVPLASSENE** I SARPSBORG KOMMUNE

Gitt i medhold av lov av 7. juni 1996 nr. 32 om kirkegårder, kremasjon og gravferd (Gravferdsloven) § 21.

Justert utgave april 2018 utarbeidet etter innspill fra Gravplasserådgiver samt gjennomgang av administrasjonen (endringer med rød skrift)

§ 1 Gravplasstilhørighet

Avdøde personer innen kommunen kan gravlegges på hvilken som helst **gravplass** i kommunen, forutsatt at det finnes ledige graver og areal nok. Dette gjelder også selv om avdøde på grunn av sykdom eller alderdom har bodd i en annen kommune mot slutten av livet. Dersom det i et **gravplass**distrikt ikke finnes ledige graver eller areal for gravlegging eller utvidelse, kan Kirkelig fellesråd v/kirkevergen foreslå alternativ gravplass innenfor kommunens **gravplasser**.

Unntak: De ledige gravene på Ingedal gravplass forbeholdes de som ved dødstidspunktet har en tilknytning til Ingedal sokn.

§ 2 Fredningstid og festetid i fellesrådsområdet

Fredningstiden for urner er 20 år.

For kistegraver er fredningstiden fastsatt i samsvar med jordsmonn og dreneringstilstand på det enkelte felt slik det framgår av listen nedenfor. Listen viser også felter som er stengt for kistegravlegging på grunn av manglende drenering i kistedybde. **Kistegraver på stengte felt beholder fredningstiden de hadde på tidspunktet for stenging.**

Fredningstid for kistegraver per felt og felt stengt for kistegravlegging:

Hafslund gravplass, gammel del:

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 01 til 09

40 års fredningstid: Øvrige felt.

Hafslund gravplass, utvidelsen fra 2017

20 års fredningstid: Samtlige gravfelt.

Ingedal gravplass:

20 års fredningstid: Felt nr. 02

40 års fredningstid: Felt nr. 01 og 03.

Sarpsborg vestre gravlund:

40 års fredningstid: alle felt

Skjeberg gravplass:

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 01, 02, 03, 04, 05 og 06

20 års fredningstid: Felt nr. 11 og 16 til 30

40 års fredningstid: Øvrige felt

Skjebergdalen gravplass:

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 01

60 års fredningstid: Øvrige felt

Soli gravplass:

40 års fredningstid: Alle felt

St. Olav gravlund:

Stengt for kistegravlegging: Alle felt

Tune gravplass:

Fredningstid 25 år: Felt nr. 02, 03, 04, 06, 07, 08, 16, 17, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 og 55

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 11, 12, 13, 14, 20, 21, 22, 23 og 24

35 års fredningstid: Øvrige felt

Ullerøy gravplass:

20 års fredningstid: Felt nr. 02, 08, 09, 10 og 11

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 01

40 år: felt nr. 03, 04, 05, 06, og 07.

Varteig gravplass:

20 års fredningstid: Felt nr. 11, 12 og 14.

Stengt for kistegravlegging: Felt nr. 01, 02, 03, 04, 05 og 06.

60 års fredningstid: Felt nr. 07, 08, 09, og 10.

Festetiden (tiden som det kreves festeavgift for) er ved alle kirkegårdene normalt 5 år.

§ 3 Feste av grav

Når en kistegrav tas i bruk er det anledning til å feste en grav ved siden av og etter søknad til Kirkelig fellesråd en ekstra grav i tillegg når behovet tilsier det. Disse gravene utgjør da til sammen et gravsted.

Ved bruk av urnegrav kan det ikke festes grav ved siden av.

Når festetiden er ute, kan gravstedet festes for nye 5 år. Når det inngås avtale om gravstell utover normal festetid, skal festetiden settes lik perioden for gravstell. Det kan inngås slik avtale for maksimalt 20 år. Når det er gått 60 år etter siste gravlegging, kan festet ikke fornyes uten søknad og etter spesielt samtykke (godkjenning) fra Kirkelig fellesråd. For kistegraver med 60 års fredningstid er tilsvarende maksimal festetid etter siste gravlegging 80 år.

I god tid før festetiden har løpt ut skal festeren varsles om at gravfestet utgår. Er festet ikke blitt fornyet innen 6 måneder etter forfall, faller gravstedet tilbake til kirkegården.

Dersom den ansvarliges eller festerens samtykke til bruk av grav ikke kan innhentes, kan Kirkelig fellesråd ta avgjørelse om gravlegging.

Ansvarlig for gravsted (fester) plikter å meddele adresseforandring til kirkevergekontoret.

§ 4 Grav og gravminne

Gravplassbetjeningen vil besørge graven planert og tilsådd etter gravlegging innen rimelig tid. Montering av gravminne kan tidligst skje 3 måneder etter at gravlegging av kiste har skjedd. I mellomtiden ordner **gravplass**personalet med et merke hvor avdødes navn (gravminne) kan settes opp. På urnegrav, enkel kistegrav, dobbelt grav eller hvor flere graver er festet sammen, skal gravminnet plasseres sentrisk på gravsted, dvs. på nytt festet gravsted plasseres gravminne sentralt i bakkant av gravstedet, jfr. denne

vedtekts § 3, første avsnitt. Kirkelig fellesråd kan fravike denne bestemmelsen begrunnet i hensyn til stell av **gravplassarealet**.

På gravminnet er det ikke lov å plassere fastmonterte gjenstander som kan skades ved borttaking eller transport av gravminnet.

Ansvarlig for gravsted / fester er ansvarlig for at gravminnet er forskriftsmessig festet til sokkelen og at det ellers ikke er fare for at gravminnet kan velte.

§ 5 Plantefelt

Foran gravminnet er det anledning til å opparbeide et plantefelt i høyde med bakken omkring. Det må ikke være bredere enn gravminnets bredde. Det kan ikke stikke lengre fram enn 60 cm, målt fra gravminnets bakkant. Det kan ikke plantes vekster som overstiger gravminnets høyde eller går ut over plantefeltet. Det er forbudt å plante busker eller andre vekster inntil gravminnets endesider.

Det er ikke anledning til å ramme inn graven eller gravstedet eller deler av den med hekk, plastmateriale, stein eller andre typer døde materiale. Det tillates imidlertid bruk av fast omramming med plater av egnet steinmateriale forutsatt at denne ligger stabilt og i underkant av markoverflaten innenfor plantefeltets maksimalstørrelse og ellers ikke er til hinder for eller tar skade av overkjøring med aktuelt klippestyr.

§ 6 Plantemateriale

Planter, kranser, og liknende materiale som brukes ved gravferd eller ved pynting av grav og som ender som avfall, skal i sin helhet være komposterbare. Avfallet skal fjernes fra kirkegården eller legges i søppeldunker på **gravplassen** i samsvar med anvisningen på stedet.

§ 7 Stell av graven

Enhver gravfester eller ansvarshavende for frigrav har rett og plikt til å stelle graven som vedkommende har ansvaret for. Plantefelt som ikke plantes og stelles skal tilsåes med gress av den ansvarlige eller festeren.

§ 8 Stellavtaler

Kirkelig fellesråd kan besørge planting og stell av grav ved at den ansvarlige for graven innbetaler et bestemt beløp for et eller flere år av gangen.

8.1 - Årlig gravstell

Årlig tilsendt faktura. Fornyes automatisk inntil oppsigelse mottas.

8.2 – Flerårig gravstell

Det kan innbetales midler til stell av grav for en lengre periode. Det innbetalte beløpet forvaltes av Kirkelig fellesråd, og skal med tillegg av påløpte renter dekke utgiftene til vanlig stell av gravstedet. Den årlige kostnaden trekkes fra det innbetalte beløpet, og stell utføres iht. avtale så langt pengene rekker.

Kapital fra de ulike avtalene forvaltes felles og inngår i fellesrådets regnskap, men det kreves bruk av undersystem/reskontro som til enhver tid holder rede på bevegelser og gjenstående beløp på de respektive avtaler.

§ 9 Bårerom

Bårerom disponeres av Kirkelig fellesråd og skal bare brukes til oppbevaring av døde i tida fram til gravferden. Ingen har adgang uten tillatelse av kirkelig fellesråd. Liksyn kan bare finne sted etter samtykke fra den som sørger for gravferden og er ellers fellesrådet og dets tilsatte uvedkommende.

§ 10 Næringsvirksomhet

Næringsdrivende som ønsker å drive virksomhet på kirkegården skal innhente tillatelse fra Kirkelig fellesråd. Tillatelsen kan tilbakekalles dersom vedkommende ikke retter seg etter gjeldende lover og regler. Slik virksomhet kan bare omfatte montering og vedlikehold av gravminner og planting og stell av graver.

Selvvannende blomsterkasser som er en del av inventaret/utstyret på gravstedet kan selges til privatpersoner for fellesrådets regning.

§ 11 Ansvar ved arbeidsuhell - skader på gravsted og utstyr.

Skader som er blitt påført grav og utstyr på grav, herunder gravminnet, ved et arbeidsuhell fra ansatte i **gravplass**driften / kirkelig fellesråd, skal utbedres og dekkes økonomisk av kirkelig fellesråd. Skader som oppstår på monument, utstyr montert på monument eller omkransning på plantefelt erstattes ikke dersom skaden følger av normalt utført arbeid på **gravplassen**.

Kirkelig fellesråd har ikke rettslig eller økonomisk ansvar for de skader som er påført grav, gravminnet eller utstyr på grav av utenforstående.

Blomsterkasse eller undervanningskasse nedsatt på gravsted må tåle de påkjenninger som produktet vil bli utsatt for under teletining av grav på vinterstid.

§ 12 Minnelunder

Det finnes to typer minnelunder som betegnes som *Navnet* og *Anonym*.

Kirkelig fellesråd har opprettet minnelunder på St. Olav (anonym), Tune (anonym) og Hafslund (navnet og anonym)

Anonyme minnelunder består av anonyme graver hvor gravens plassering kun er kjent av Kirkelig fellesråd.

I navnet minnelund er avdødes navn og gravens plassering kjent. Avdødes navn, fødselsår og dødsår gjøres kjent på felles minnesmerke.

Utforming, beplantning og stell av minnelunder er Kirkelig fellesråd sitt ansvar. Det er ikke tillatt for pårørende å foreta beplantning av minnelundene. Blomster, lys og kranser som pårørende bringer med, skal settes på dertil anlagt sted.

Kirkelig fellesråd besørger minnesmerke og navneplate i navnet minnelund. For dette betales en engangsavgift etter en sats bestemt av kirkelig fellesråd.

Fredningstiden gjelder i minnelund som for graver for øvrig. Ved fredningstidens utløp gis det anledning til å feste graven videre mot betaling av festeavgift.

I navnet minnelund kan det reserveres plass i både gravfelt og på navneplate. Avgift for en reservert plass faktureres fra reserveringsdato. Navneplate, minnesmerke og stell faktureres fra det tidspunkt graven tas i bruk.

Dato:	27.04.2018
Arkivsak	18/00035
Dokumentnummer:	18/00035-001
Arkivkode:	411
Saksbehandler:	Asbjørn Paulsen

Saksnr	Sak	Møtedato
018/18	Tune kirke - søknad til Sarpsborg kommune om bygging av nye trappehus med toalett og garderobe	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg:

- Planer og kalkyler

Tune kirke er Sarpsborgs største kirke med plass til 650 tilhørere. Kirken er viktig både som kirkerom og som konsert/musikkarena.

Tune sokn ønsker å utvide bruken av kirken ytterligere som konsertarena og som møteplass for konfirmanter, unge og eldre.

Dette ønskes gjort gjennom bygging av to nye trappehus – hver på ca. 27 kvm. – som skal inneholde toaletter med universell utforming, garderober og kjøkken. De eksisterende trappehusene har store setningsskader.

Det er spesielt nødvendig å bygge nye toaletter. De eksisterende er små og er helt utilgjengelige for funksjonshemmede, noe som ikke er akseptabelt.

Videre ønsker soknet å bygge kirkestue bakerst i kirken som samlingslokale.

Kvinner for menighetssenter har samlet inn nær kr. 3.000.000,- som opprinnelig var tenkt brukt til menighetssenter. Midlene skal nå brukes til bygging og innredning av kirkestue.

Kostnadene ved bygging av to trappehus er av SG Arkitekter og Betongbygg AS kalkulert til henholdsvis kr. 3.340.000,- og kr. 3.850.000,- eks. mva. Det er grunn til å tro at kostnadene kan bli høyere i det grunnforholdene ikke er undersøkt.

Tune sokn ber Fellesrådet søke Sarpsborg kommune om midler til bygging av trappehusene. Vedlagt oversendelsen ligger planer og kalkyler

Forslag til vedtak

Fellesrådet støtter forslaget om å bygge to nye trappehus i Tune kirke som følge av setningsskader og behovet for å bygge toaletter med universell utforming. Videre vil tiltaket øke Tune kirkes egnethet som konsertarena og samlingssted for barn, unge og eldre.

Fellesrådet gir administrasjonen fullmakt til å legge forslaget frem for Sarpsborg kommune og søke

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

om inntil kr. 5.000.000,- eks. mva. til bygging av nye trappehus.

Forutsetningen for vedtaket er at Tune sokn selv bekoster bygging og innredning av kirkestue bakerst i kirken.

Møtebehandling

Vedtak

DEN NORSKE KIRKE
Tune Menighet
Postboks 237, 1702 Sarpsborg
Tlf. 69116800, Fax 69116733

Sarpsborg 21.03.18

Tune kirke

Tune menighetsråd ber Sarpsborg kirkelige fellesråd overta saken om etablering av kirkestue bakerst i Tune kirke og rehabilitering av trappetårnene i kirken.

Kirken er i akutt behov for utbedringer av trappetårnene som har alvorlige setningsskader. Det er også et stort behov for bedre toalettfasiliteter, særlig for bevegelseshemmede. Dette er oppgaver som fellesråd og kommune må ta ansvaret for. Tune kirke er Sarpsborgs største kirke med 650 plasser (550 sitteplasser ved konserter). Hit legges de største konserter, gudstjenester og begravelser. Tune gravlund er også Sarpsborg største og betjener pr i dag Sarpsborg, Greåker, Tune og Holleby sogn med gravplasser, i tillegg til å ha de største gravferdsremoniene for hele Sarpsborg kommune. Det påligger fellesråd og kommune derfor et ekstra ansvar i å sørge for at dette kirkebygget prioriteres og holdes i best mulig stand.

I tillegg har menigheten gjennom mange år hatt behov for et lokale som er egnet for andre type arrangement enn kirken er egnet for. Gjennom 30 år har «Kvinner for Tune menighetssenter» arbeidet for og samlet betydelige midler til bygging av menighetssenter ved kirken. Menighetsrådet har imidlertid konkludert med at dette vil bli for kostnadskrevenende både i etablering og ikke minst i drift.

Vi har derfor fått tegnet en alternativ løsning der vi endrer den bakerste delen av kirken til en kirkestue der vi kan holde mindre samlinger i en litt mer intim atmosfære enn det kirken kan gi. I planene er det blant annet tegnet inn skyvbare glassvegger som kan avgrense kirkerommet og samtidig beholde muligheten for å ha et stort kirkerom. Kombinert med toalettfasiliteter og et kjøkken bakerst i kirken, tror vi dette vil være en god løsning innenfor kirkens vegger.

Menighetsrådet har på eget initiativ og for egen kostnad fått arkitekttegnet en løsning vi mener både vil løse problemene i trappetårnene, vil skaffe oss de ekstra kvadratmeterne vi trenger for å bedre toalettfasiliteter/tilberedningskjøkken og lager en fin kirkestue bakerst i kirken. Løsningen betinger at begge trappetårn rives og erstattes av to tilbygg som vil bygges helt ut til der resten av inngangspartiet i kirken er.

Tune menighetsråd mener at fellesråd og kommune må prosjektere og gjennomføre prosjektet. Det er også naturlig at de tar kostnadene med utbedringene av kirken og etablering av toalettfasiliteter. Menigheten vil tilby seg å bruke oppsamlede midler på 2.920.000,- til etablering av kirkestue.

Menigheten står nå samlet om dette alternativet.

DEN NORSKE KIRKE
Tune Menighet
Postboks 237, 1702 Sarpsborg
Tlf. 69116800, Fax 69116733

Menighetsrådet ber fellesråd og kommune utrede videre om denne løsningen er mulig å gjennomføre.

For Tune menighetsråd

Øystein Andersson
Menighetsrådsleder

Vedlegg:

- Skisseforslag fra SG Arkitekter
- Tegninger av eksisterende bygg
- Prisoverslag fra SG Arkitekter
- Kostnads kalkyle fra Betongbygg AS
- Tilstandsanalyse fra WSP Engineering AS

Tore-Andre Haraldseid

Fra: Kari Hasselgård Størdal <Kari.Stordal@sgarkitekter.no>
Sendt: 29. januar 2016 16:45
Til: Tore-Andre Haraldseid
Kopi: Per Stenseth
Emne: Tune Kirke - skisseforslag
Vedlegg: Tune Kirke-Skisseforslag-Beskrivelse-290116.pdf; E-04 Skisseforslag - Plan 1.pdf.zip; E-05 Skisseforslag - Fasade Vest og Sør.pdf.zip

Oppfølgingsflagg: Følg opp
Status for flagg: Flagget

Hei

Vedlegger skisseforslag som avtalt, og sender tegninger av eksisterende i separat mail. De siste er en sammensetning av nye og gamle tegninger.

Skisseforslaget inneholder en tegningsdel og en skriftlig del med bildeeksempler. Det vi snakket om ved befaring vedrørende et "rulleportsystem" har vi sjekket ut og gått bort fra. Vi tror ikke det finnes noen gode løsninger av denne typen som vil passe til kirkerommet. Eksempelet vi fant fra St Petri kirke gir derimot stor tro på at det kan bli en fin løsning med glassvegger – enten en velger faste rammer eller mobile foldevegger. Legg merke til at rytmen i oppdelingen av glasset spiller vakkert sammen med orgelpipene! Den effekten får vi også i Tune. Vi tenker at rammene lages i slanke eikeprofiler som underordner seg - og står godt sammen med - søylene som bærer galleriet. Søylene vil stå fritt, og komme mer til sin rett, når benken som er bygd inntil fjernes for å få nødvendig passasje mellom ny glassvegg og bakerste benk.

Ta kontakt om du har spørsmål.

Med vennlig hilsen

Kari Hasselgård Størdal
sivilarkitekt MNAL

tlf direkte: 92 84 37 29

SG Stenseth Grimsrud Arkitekter AS
Trosvikstranda 9
1608 Fredrikstad
Tlf. 69 30 39 40

TUNE KIRKE – KIRKETORG UNDER GALLERI

Skisseforslag 29.01.2016

Oppgaven har bestått i å finne en løsning på et fysisk skille mellom det åpne kirkerommet og rommet under galleriet. Rommet under galleriet kaller vi "kirketorg" i videre beskrivelse. Dette torget skal være et rom for uformelle og formelle møter, kirkekaffe, aktiviteter for barn og annet. Det er også ønske om kjøkken og rullestolstolett (RS-WC) i forbindelse med dette rommet.

Trappehusene – med trapper mellom galleri og 1.etg – har setningsskader. Især mot sør er utglidningen så stor at en refundamentering mest sannsynlig må til. Om en uansett må plukke ned og bygge opp igjen, er det en god anledning til å lage litt større rom for å få plass til de ønskede funksjonene. Vi har lagt vekt på å finne løsninger som tilpasses og underordner seg eksisterende kirkebygg i dimensjoner og materialbruk.

FORSLAG

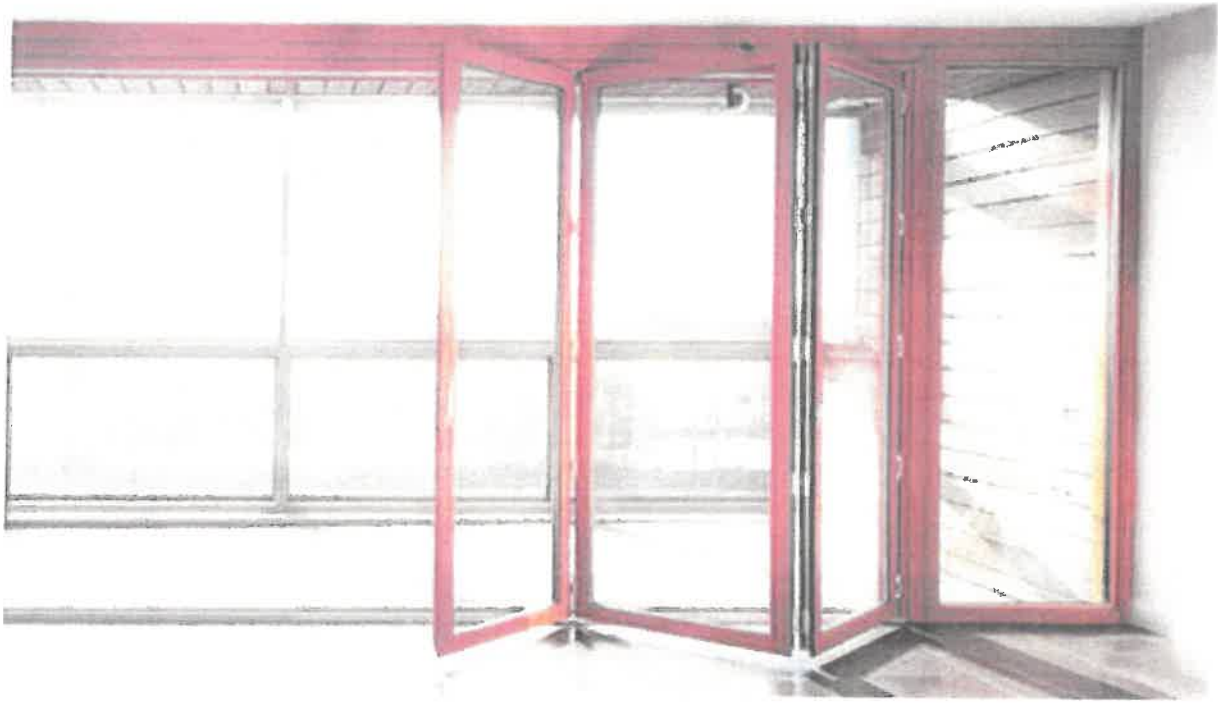
- Trappene er flyttet lenger inn mot kirkeveggene, men har beholdt omkretsen. Det gir passasje til bakenforliggende rom; henholdsvis RS-WC og lite WC mot sør, og kjøkken mot nord. Rømningsveiene beholdes.
- Omsluttende vegger er rettet ut. De foreslås bygget i granitt opp til overkant dør, med glassbånd i overkant av stenvæggen, og et halvvalmet tak teknet med kobber. Taket tar opp noen av vinklene i eksisterende konstruksjoner.
- Kirketorget blir ca 82 m² stort. Det er flere måter å møblere det på, men i vist situasjon er det plass til 62 personer rundt bordene.
- NBI Gjennom dette området er det 3 rømningsveier fra kirkerommet: Midtgangen og sidegangene må derfor alltid holdes åpne og fri for møbler. Det må også være en god passasje mellom kjøkken og WC.
- Vegg mellom kirkerommet og kirketorget forstås som en foldevegg i glass med slanke eikerammer. Den settes på "torgsiden" av søylene, slik at søylene tilhører kirkerommet. Dørene må være faste, men et parti på ca 6 m på hver side av midtgangen kan åpnes med foldevegger som parkeres mot sidegangene (se planskisse).
- Et alternativ til foldevegger er glassvegger i faste karmen. Det blir en mindre fleksibel løsning, men kan lages med større grad av lydreduksjon, og med slankere treprofiler for et mer transparent uttrykk. Nedenfor vises en løsning med faste glassvegger i St Petri kirke i Stavanger, samt et eksempel på foldedører med glass i trerammer og bilde av galleriet i Tune kirke sett fra kirkerommet.

Foreløpig har vi laget en idéskisse. Om en går videre med forslaget, er dette noe punkter å ta med seg:

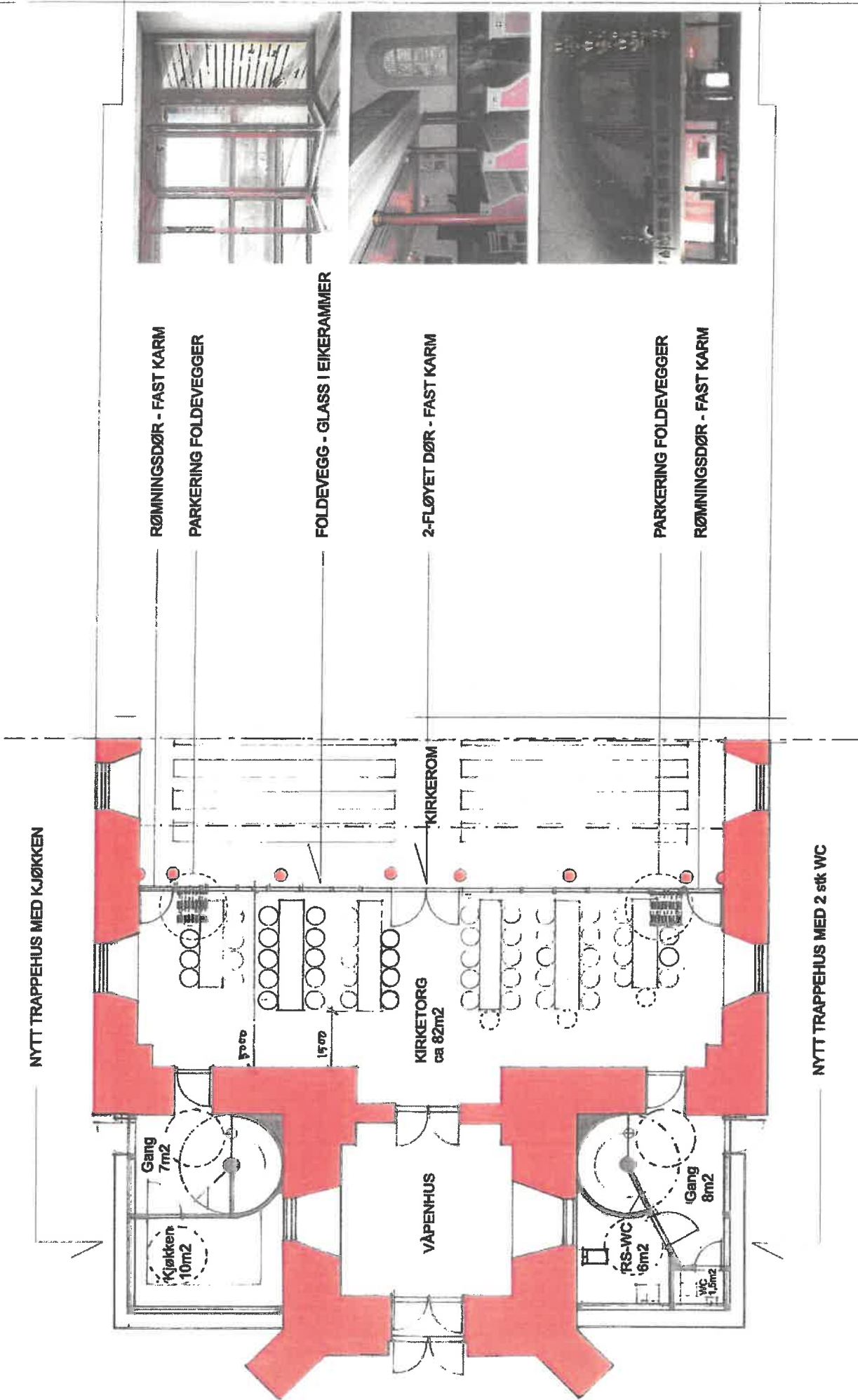
- Antikvariske myndigheter må kontaktes
- Grunnundersøkelser må foretas mht fundamentering av nye trappehus
- Viktig i videre prosjektering: Nønsom detaljering og bruk av gode materialer som står godt sammen med eksisterende bygg – og som står seg over tid

Fredrikstad, 29.01.2016
Kari Hasselgård Størdal / Per Stenseth / SG arkitekter

RØMNINGSDØR - FAST KARM

PARKERING FOLDEVEGGER

FOLDEVEGG - GLASS I EIKERAMMER

2-FLØYET DØR - FAST KARM

PARKERING FOLDEVEGGER

RØMNINGSDØR - FAST KARM

NYTT TRAPPEHUS MED KJØKKEN

NYTT TRAPPEHUS MED 2 stk WC

Gang 7m²

Kjøkken 10m²

KIRKETORG ca 82m²

VÅPENHUS

Gang 8m²

RS-WC 6m²

WC 1,5m²

KIRKEROM

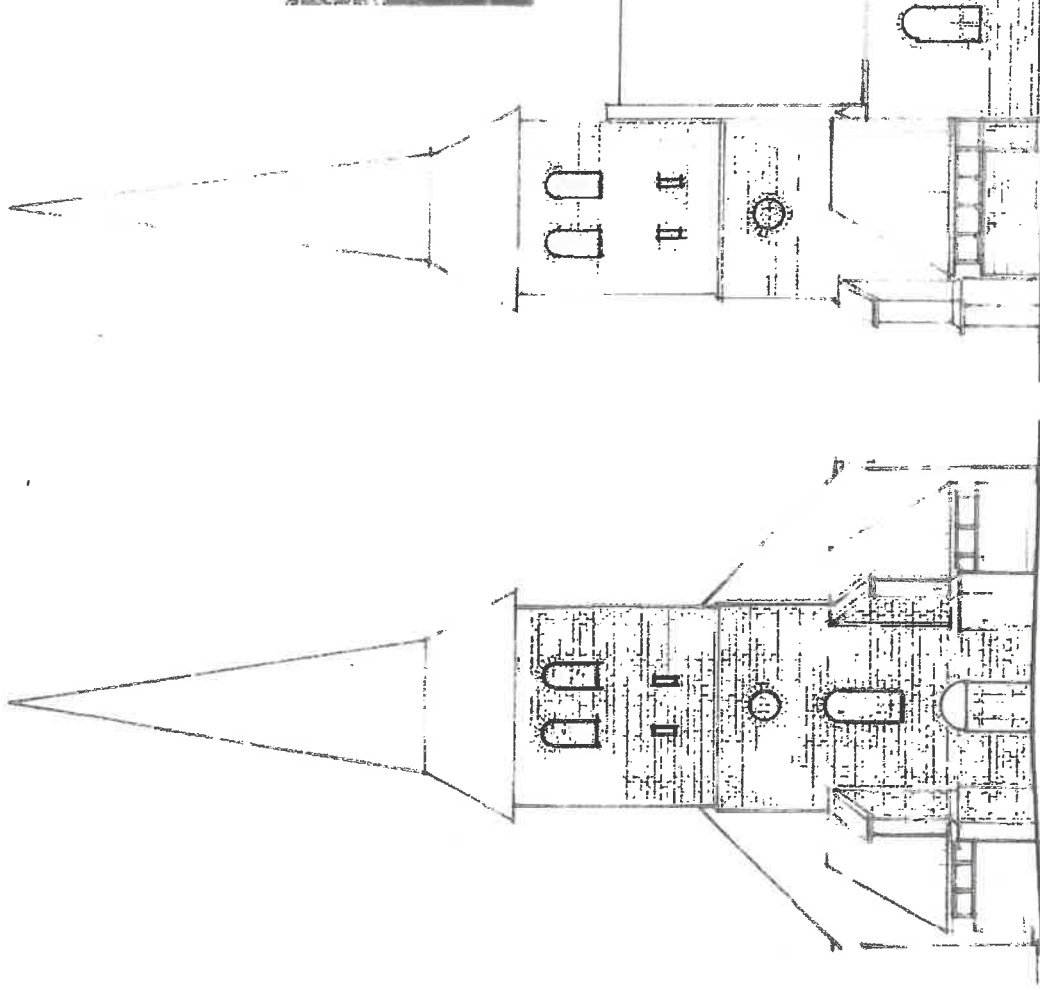
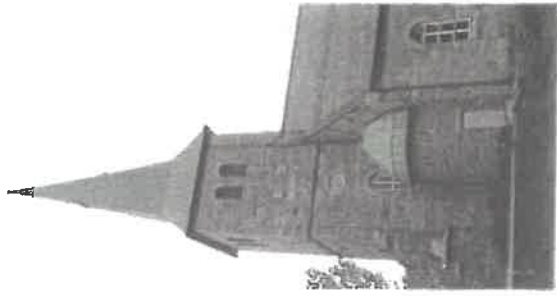
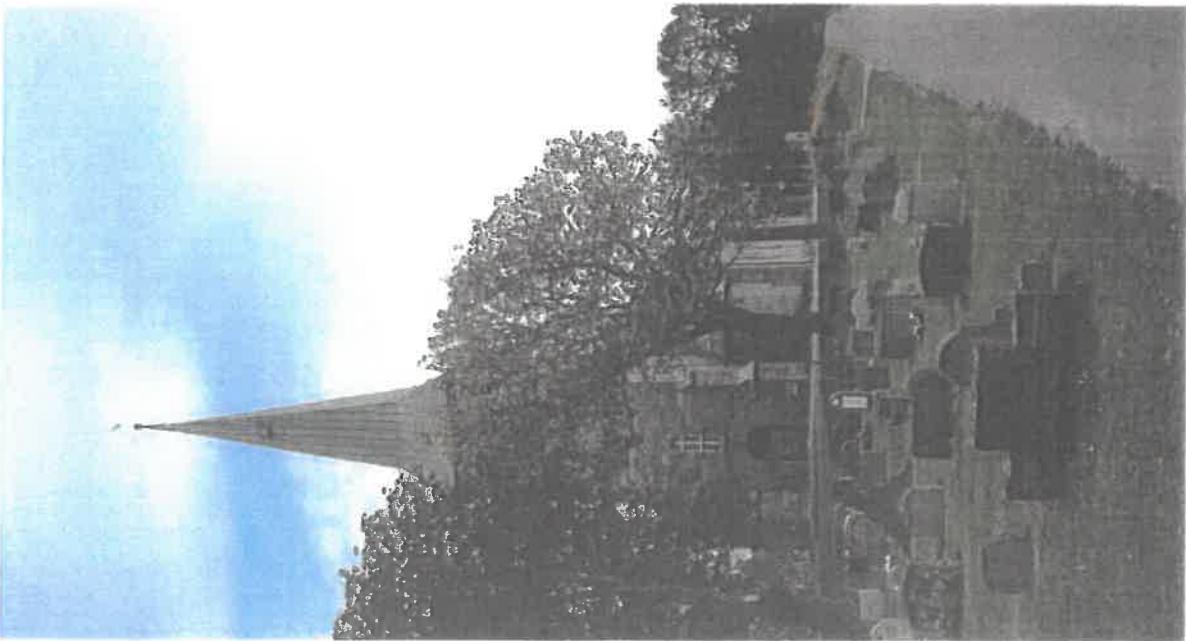

Dato: 29.01.2016
 Målt: 1:100, 1:2.03, 1:5.05
 Tegnet: Karl Hasselgård Stordal
 Kontr.: Per Stenesth

Gnr/Bnr: 00/00
 • 1702 Sjørsborg

15125
 Tune Kirke
E-04 Skisseforslag - Plan 1
 Skisseforslag arkitekt AS

Dato: 28.01.2016

Må: 1:200

Tegn.: Karl Hesselgård Stendal

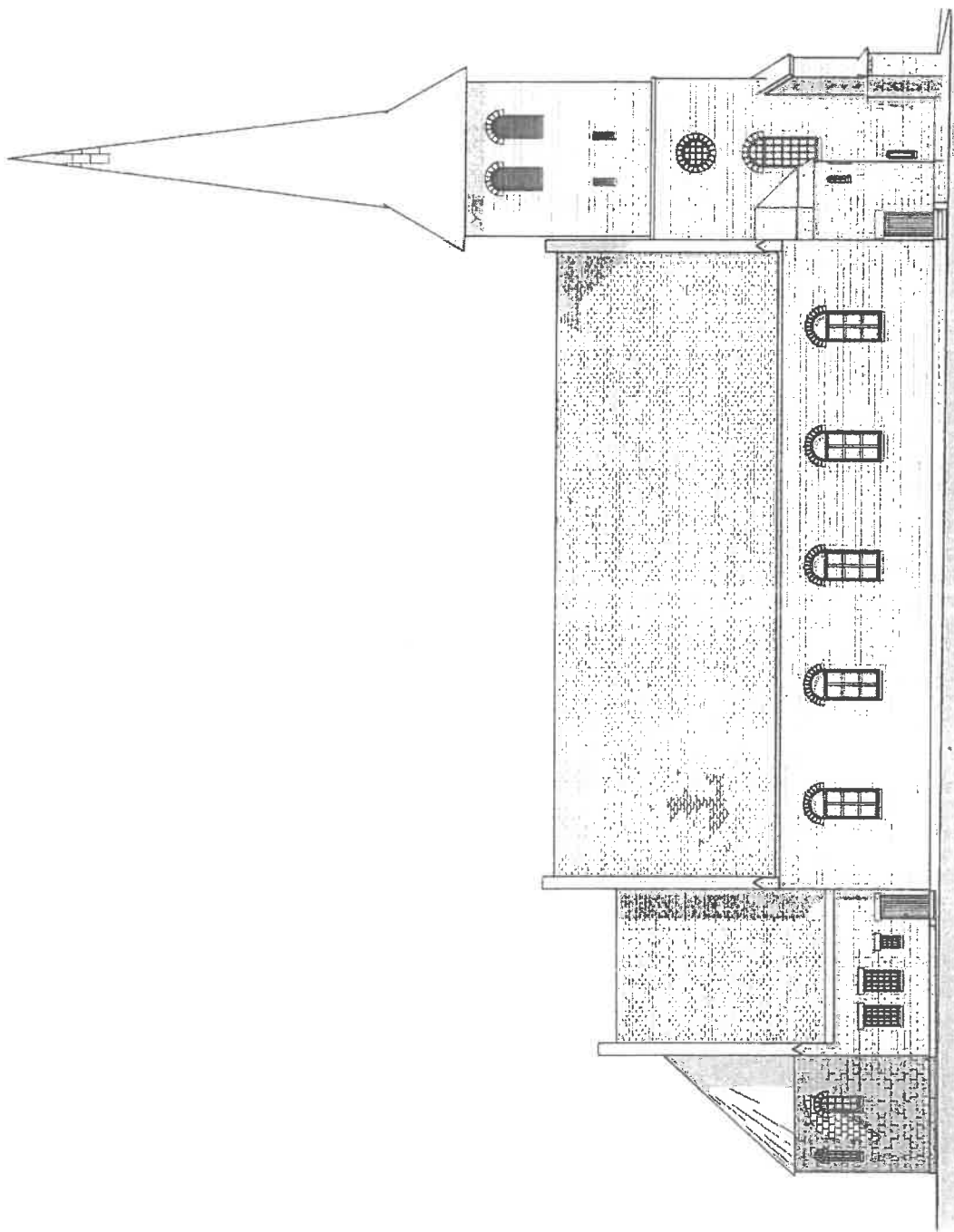
Korr.: Per Stenseth

Grønt: 00/00
1702 Sørpølsborg

16126
Tune Kirke

E-05 Skisserforlag - Fasadestudier
Skisserforlag Arkitektur AS

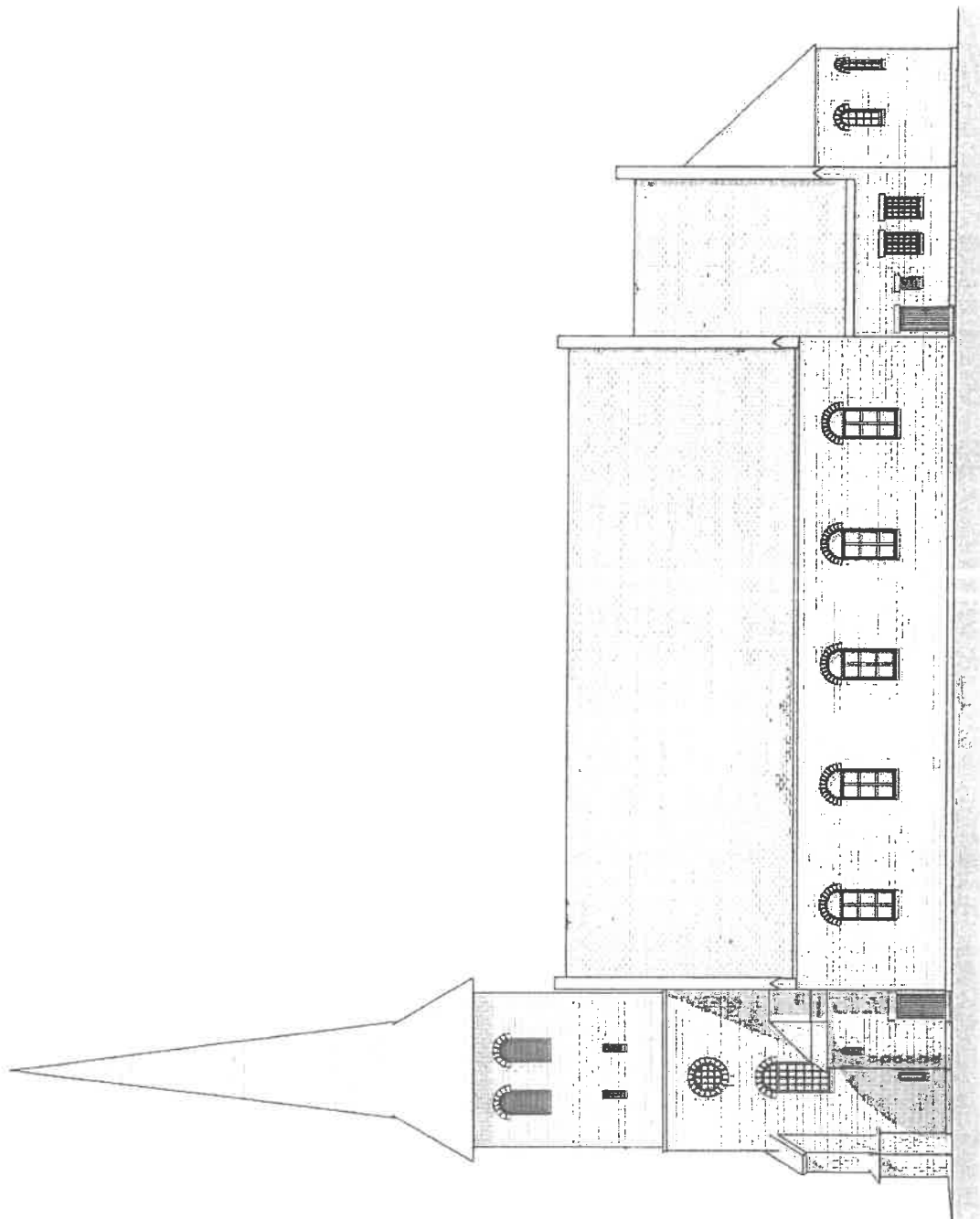
Fasade Vest

Fasade Nord

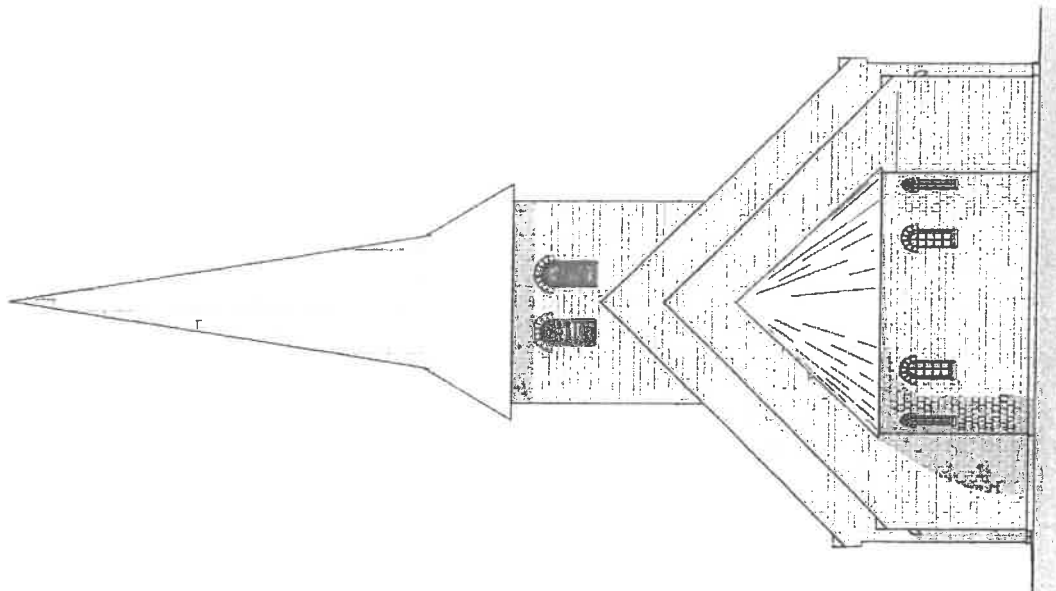
Dato: 12.10.2015
 Må: 1:200
 Tegn.: groc
 Kont.: Per Stenseth

15125
 Tune Kirke
E-01 Fasader mot vest og nord
 Stenseth Gjennutvikling AS

Fasade Sør

Fasade Øst

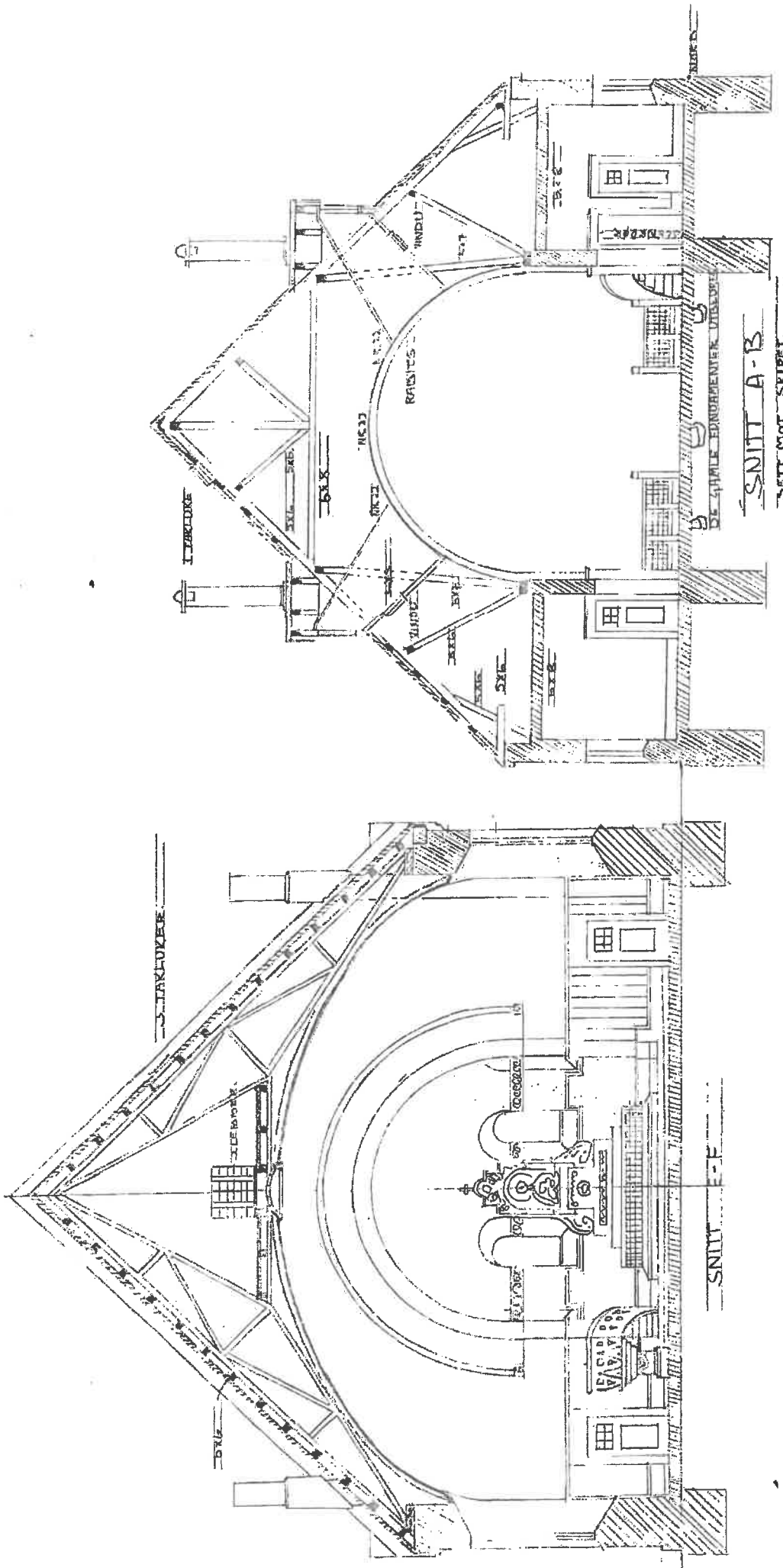
Dato: 12.10.2016
 Målt: 1:200
 Tegnet: groo
 Kontrollert: Per Stenstath

Grø/Bnr: 00700
 1702 Serpsborg

15125
 Tune Kirke
E-02 Fasade mot øst og sør
 Stenstath Grønnvold arkitektur AS

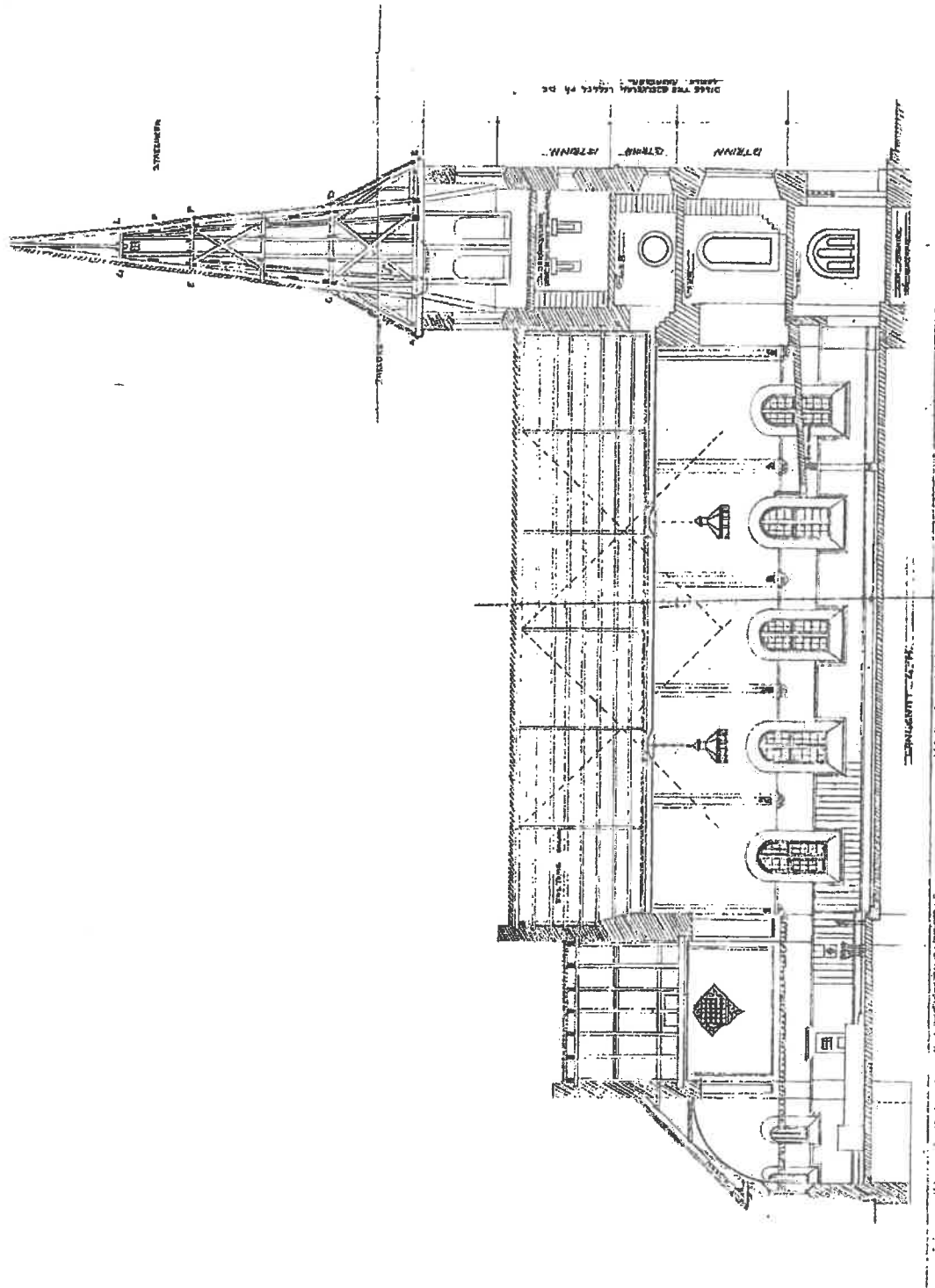

TJONE KIRKE
 TEJNETEGNINGER 1:200 R.M.

TUNE KIRKE
LENGDESNIITT
M=1:200

Tore-Andre Haraldseid

Fra: Kari Hasselgård Størdal <Kari.Stordal@sgarkitekter.no>
Sendt: 5. april 2016 15:49
Til: Tore-Andre Haraldseid
Kopi: Per Stenseth
Emne: Kostnadsestimat - ombygging Tune Kirke
Vedlegg: Prisoverslag-Tune Kirke-050416.pdf

Oppfølgingsflagg: Følg opp
Status for flagg: Flagget

Hei

Vi har nå satt sammen et enkelt kostnadestimat for byggearbeider i Tune Kirke - med grunnlag i skisseprosjektet vårt datert 29.01.2016.

Estimatet er gjort på grunnlag av typisk kvadratmeterpris hentet fra Norsk Prisbok 1-2016, supplert med innhentede enhetspriser på fordyrende materialer og komponenter. Den typiske kvadratmeterprisen er total byggekostnad, inklusive rigg, drift og prosjektering, og er brukt på "nybygg" - dvs trapperommene som rives og gjenoppbygges med større grunnflate. Det finnes imidlertid ingen "typiske priser" på så spesielle prosjekter som dette (vi tok utgangspunkt i næringsbygg av god kvalitet). Derfor har vi lagt til kvaliteter som nevnt over, samt uforutsette kostnader på 20 %. Vi har også lagt på en kostnad for rivearbeider. Oppussing av innvendige flater under galleriet og møbler er ikke medtatt. Nye trapper er medtatt. Det vil imidlertid være interessant å undersøke om det er mulig å gjenbruke de eksisterende trappene, men det vil likevel være kostnader forbundet med demontering, reparasjon og remontering - derfor blir ikke denne posten helt borte dersom gamle trapper beholdes.

Når det gjelder utførelse, er det viktig å velge håndverkere som er dyktige på rehabilitering og teknikker som naturstensmuring og kobbertekking. Vi kjenner til flere gode, lokale firmaer som kan være aktuelle for en slik jobb.

Vi gjør oppmerksom på at estimatet kun er retningsgivende for den videre prosessen, og at videre prosjektering og detaljert anbud vil kunne endre prisbildet. Alle priser i estimatet er ekskl. MMVA.

Vi håper at dette kan være til nytte i videre planlegging!

Med vennlig hilsen

Kari Hasselgård Størdal
sivillarkitekt MNAL

tlf direkte: 92 84 37 29

SG Stenseth arkitektur AS
Trosvikstranda 9
1608 Fredrikstad
Tlf. 69 30 39 40

Stenseth Grimsrud arkitekter AS

0115 Tune Kirke - Ombygging

KOSTNADSBESTILLING

Prosjekt: Tune Kirke - Forsamlingsrom under galleriet tilknyttet utvidete trapperom med kjøkken og toalett

sak.nr. 15125

	Beskrivelse	Ehetspris ekskl. MVA	Ca mengde - m2	SUM
1	RIVING	RUND SUM		150 000,-
2	GRUNNPRIS pr m2 ferdig oppsatt bygg inklusive prosjekteringskostnader (næringsbygg, høy kvalitet)	35 000,- / m2	54 m2 (27 m2 x 2)	1 890 000,-
3	GRANITT - forblending, 10 cm tykkelse, ferdig oppsatt (Norsk/svensk granitt - Johansen Granitt)	4 500,- / m2	50 m2	225 000,-
4	KOBBERTEKKING ferdig lagt på undertak	1 000,- / m2	108 m2 (54 m2 x 2)	108 000,-
5	TRAPPER			
	Spiraltrapper i stål	65 000,- / stk	2 stk	130 000,-
6	FOLDEVEGGER			
	Eik rammer / laminert glass	100 000,- / stk	2 stk	200 000,-
7	DØRER, enkle			
	Eik rammer / laminert glass	22 500,- / stk	2 stk	45 000,-
8	DØR, 2-løvet			
	Eik rammer / laminert glass	35 500,- / stk	1 stk	35 500,-
9	SUM			2 783 500,-
10	UFORUTSETTE KOSTNADER 20 %			556 700,-

TOTALT

3 340 200,-

Fredrikstad 05.04.2016

Kari Hasselgård Størdal / Per Stenseth

Hei,

Har gjort en rask kalkyle og anslår kostnaden for begge tilbyggene til samlet sum kroner **3.850.000,-** eks mva

Prisen er komplett med rigg og drift og omfatter raskt oppsummert.

Prosjektering:

Arkitekt, dimensjonering og søknad til kommune

Grunnarbeider:

Riving av eksisterende bygg, ny grøft med avløp og trykkvann

Råbygg:

Gulv mot grunn av betong og bærende stålkonstruksjon for tak.

Komplettering av råbygg:

Vegg og tak i tre og gips. Vegg forblendet med granitt, tak og beslag av kobber. Massive tredører og vindusbånd av tre eller aluminium.

Innvendige arbeider:

Det legges flis på gulv og i trapp, vegger er malt, kjøkkeninnredning med hvitevarer og fliser over benk. Nye tredører mot kirken. Trapp er av stål med betong i trinnene. I kjøkken og WC er det medtatt t-profilhimling.

Tekniske anlegg

Elektroarbeider, VVS iht til tegning samt enkelt ventilasjonsanlegg i hvert tilbygg.

Håper dette er til hjelp i det videre arbeid, hører fra dere om det er noen spørsmål.

Med vennlig hilsen

AS BETONGBYGG

Arne Christian Skard

Daglig leder/Sivilingeniør

Mobil: +47 995 14 849

Adresse: Ringtunveien 8, 1713 Grålum

Web: www.betongbygg.no

RAPPORT

OPPDRAGSNAVN: Tilstandsanalyse kirkebygg

EMNE: Tilstandsanalyse Tune kirke

DOKUMENTKODE: 1701162-ROT-001-20171211

Foto: Larsen, Christian Emil

© Statbyggves tilretteløst

Med mindre annet er skriftlig avtalt, tilhører alle rettigheter til dette dokument WSP Engineering AS.

Innholdet – eller deler av det – må ikke benyttes til andre formål eller av andre enn det som fremgår av avtalen. WSP Engineering har intet ansvar hvis dokumentet benyttes i strid med forutsetningene. Med mindre det er avtalt at dokumentet kan kopieres, kan dokumentet ikke kopieres uten tillatelse fra WSP Engineering.

RAPPORT

Oppdragsnavn:	Tilstandsanalyse kirkebygg		
Oppdragsgiver:	Sarpsborg kommune		
Kontaktperson:	Ole Kristian Skinnnes		
Emne:	Tilstandsanalyse Tune kirke		
Dokumentkode:	1701162-ROT-001-20171211		
Ansvarlig enhet:	Avd. Oslo ROT	Utført av:	Hans Johnsson, Margrethe Moe og Marthine Wibe
Tilgjengelighet:	-	Dato:	11.12.2017

SAMMENDRAG:

Ved befaring av Tune kirke ble det avdekket noen mangler.

Den bærende konstruksjonen og større områder på fasaden har omfattende setningskader. Det bør gjennomføres en geoteknisk undersøkelse for å kartlegge bevegelser i grunn. Deler av ytterveggen som er hardest rammet av sprekker og riss bør vurderes tas ned og mures opp igjen når grunnen er stabil.

Det bør utføres alt fra enkle til mer omfattende reparasjoner av vinduene da de er i varierende stand. Råteskader bør utbedres, og samtlige av vinduene må kittes om og males.

Enkelte områder av den innvendige overflaten og innerveggen har store områder med malingsavskalling, løs maling, løs puss (bom) og mindre oppsprekking (riss). Her bør riss undersøkes, bom kakkes av, og man bør pusse veggen og fjerne akryl/plastmaling (organisk maling) før man maler med en diffusjonsåpen maling.

Overordnet tilstandsgrad for bygningen er 2 med konsekvensgrad 2.

Totale kostnaden for prosjektet er estimert til 4 826 569 kr eks. mva.

REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	GODKJENT AV
1.0	11.12.2017		Marthine Wibe	Lars Edvard Bergdal

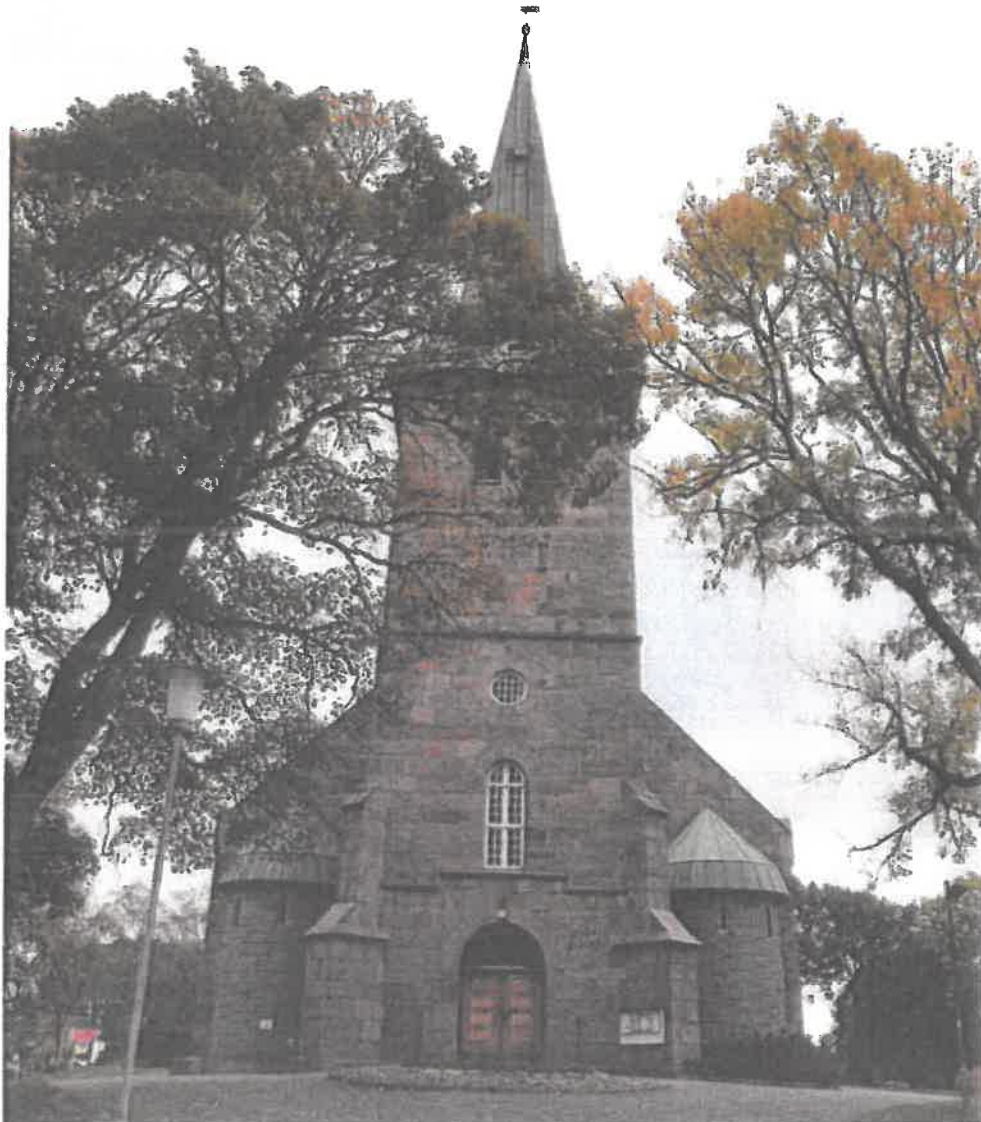
Innholdsfortegnelse

1.	 Eiendomsopplysninger.....	5
2.	 Oppdrag og utførelse.....	6
3.	 Tilstandsanalyse og kalkyle.....	7
4.	 Fotodokumentasjon	10

1. EIENDOMSOPPLYSNINGER

Objektet mht.:	Basisinformasjon
Gnr/Bnr, kommune	2065/1 Sarpsborg
Anleggets egennavn	Tune kirke
Anleggets adresse	Tuneveien 43
Navn på eier	Sarpsborg kommune
Byggeår eller datering	1910
Opprinnelig funksjon	Kirke
Nåværende funksjon	Kirke
Areal	650 kvm
Vernestatus	Ikke registrert

2. OPPDRAG OG UTFØRELSE

WSP Engineering har fått i oppdrag av Sarpsborg kommune å foreta en enkel tilstandsanalyse av Tune kirke. Befaring ble foretatt av Hans Johnsson, Margrethe Moe og Marthine Wibe fra WSP Engineering AS. På grunnlag av tilstandsanalysen er det utarbeidet et kostnadsoverslag for de viktigste tiltakene, begge gjengitt i denne rapporten.

Følgende personer har gitt bidrag til analysen:

Saksbehandler	Firma	Fag	Funksjon/rolle
Hans Johnsson	WSP Engineering AS		Oppdragsleder
Lars Edvard Bergdal	WSP Engineering AS		KS
Marthine Wibe	WSP Engineering AS		Oppdragsmedarbeider

Tilstandsgradering

Tilstandsanalysen er utført på analysenivå 1 ihht. NS 3424.

Tilstandsgrad (TG) for hver enkelt bygningsdel er basert på en samlet vurdering av alle relevante symptomer vurdert mot et referansenivå der TG 0 tilsvarer den historiske bygningen som nybygd. Beskrevne tiltak er tiltak for å få aktuelle bygningsdeler på vedlikeholdsnivå (TG 0-1). Bygningsdeler med TG 0-1 er ikke omtalt i analysen.

TG	Hovedbetydning	Tiltaksbehov	Eksempel på tilstand
0	Ingen symptomer	Ingen tiltak nødvendig	Nylig vedlikeholdt/utskiftet
1	Svake symptomer	Ordinært vedlikeholdsbehov	Malingsslitasje, slitt gulvbelegg, etc.
2	Middels kraftige symptomer	Moderate utbedringer nødvendig	Lokal råteskade i panel, behov for utbedring/delvis utskifting
3	Kraftige symptomer (omfatter også sammenbrudd og total funksjonssvikt)	Store utbedringer nødvendig	Lekkasjer i taket med følgeskader og store råteskader
IU	Tilstandsgrad ikke undersøkt	Kan være behov for avdekking og videre utredning	

Kostnadsestimat

Årealer er hentet ut fra satellittfoto og er ikke kontrollmålt på stedet. Kostnader er basert på veiledende priser og erfaringstall fra tilsvarende arbeider. Kalkylen er et estimat som skal danne grunnlag for et budsjett, og er ikke en komplett anbuds- eller komplett arbeidsbeskrivelse.

3. TILSTANDSANALYSE OG KALKYLE

Kode	NS 3451:2009	Tekniske egenskaper, materialer, overflater etc		TG	TG	Type	KG	Anbefaling	Sum
2	BYGNING								
21	Grunn og fundamenter				3				
216	Direkte fundamentering	Antatt fundamentert med støpte søler under bærende grunnmur av naturstein.	Det er omfattende setninger i den vestre delen av bygningen. Årsaken til setningsskadene er antakelig at kirken ligger på morenegrunn.	2			2	Det bør gjennomføres en geoteknisk undersøkelse av grunnen for å kartlegge årsakene til setningsskadene.	kr 200 000,00
217	Drenering	Naturlig drenering. På senere tid er det lagt en asfaltert gangvei rundt kirken.	På enkelte områder heller gangveien inn mot kirken, men det ser ut til at det generelt er god drenering.	1			2	Det bør lages fall fra kirken på de stedene der det er fall inn mot bygningen.	kr 75 000,00
22	Bæresystemer				2				
222	Søyler	Strebebue i naturstein på sørvestre side av Inngangen til våpenhuset.	Strebebuen har store setningsskader. Enkelte steder har mørtelen falt ut.	2			1	På områder der det mangler mørtel bør det fuges om.	kr 150 000,00
23	Yttervegger				3				
231	Bærende yttervegger	Ytre skall av naturstein, der deler av muren i skipet og tårnet er bygd opp med stein fra den tidligere middelalderkirken. Kor og sakristi er oppført i tegl med forblending av granitt.	Ytre skall av naturstein viser flere tydelige setningsskader, spesielt i tårnet er det store setningsskader, særlig mellom de ulike bygningsdelene. I områdene som er rammet av setningsskader er det sprekker og riss i mørtelen, og enkelte steder har mørtelen falt ut.	2			3	Riss og mindre sprekkdannelse kan refuges. Det bør vurderes om den sørvestre delen av tårnet skal tas ned og mures opp igjen.	kr 1 000 000,00
234	Vinduer, dører, porter	De smårutete vinduene i tårn, sakristi og apsis er trolig originale. Vinduene på skipet er antakelig fra 1960-tallet.	Det er varierende grad av malingsavskalling, tørt oppsprukket treverk, råteskader, tørt og oppsprukket kitt, kittutfall, kondens på flere av vinduene. På flere steder er det fuget med silikon rundt vinduene. Silikonet bidrar til at det oppstår råteskader på vinduskarmer.	2			2	Fjerne løst kitt, rengjør med kraftvask/husvask. Kittfals oljes inn med linolje og kittes med linoljekitt. Nylagt kitt overmales med linoljemaling før kittet er tørt. Skrap vekk krakelert og løst sittende maling og rengjør med kraftvask/husvask før overmaling med 3 strøk linoljemaling. Silikon renses vekk og vinduene settes inn med en kalk/kalksement fug. Omfang 38 vinduer.	kr 400 000,00
234	Vinduer, dører, porter	Original hoveddør til kirke er i utført som tofløyet dør i eik som er lakkert. Dørene til trappehusene (på hver sin side av våpenhus/tårn) er malte.	Hoveddøra er i god stand, men sidedørene begynner å bli malingslittet.	2			1	Løstsittende maling på sidedørene skrapes ned, overgangene slipes lett, dørene males med 3 strøk med linoljemaling.	kr 20 000,00
236	Innvending overflate	Pusset murvegger som er malt.	Malte pussede flater har store fekte med malingsavskalling og løs maling. Spesielt i det sørvestre hjørnet av langskipet og i det sørvestre hjørnet av sakristi.	2			1	Områder med avskallet og løs maling rengjøres og koster. Akryl/plastmaling fjernes med malingsfjerner og veggene males med en diffusjonsåpen maling. Omfang ca. 50 kvm	kr 150 000,00
24	Innervegger				2				

1151

241	Bærende innervegger	Skip, kor og tårn. Pussede vegger.	Store setningskkader i tårn som preger både den bærende innerveggen og ytterveggen. Sprekker og riss. Fukt og saltutslag flere steder i kirkens skip og kor. Årsaken til dette er en kombinasjon av fukt og maling og som ledes inn i veggkonstruksjonen.	3		2	Sprekker og riss utbedres, løs mørtel fjernes og skader utbedres med en tilsvarende mørtel. Den organiske malingen fjernes med malingsfjerner før veggene males med en diffusjonsåpen maling.	kr 150 000,00
246	Kledning og overflater	Brystpanel i tre, pusset tegl og naturstein.	Setningskkader i flere områder. I trapperommene er det store setningskkader som har skapt sprekker i vegg og trapp. I sakristi er det flere felter med malingsavskalling og løs maling. I utforlingen over vindu på kontoret er det vesentlig fuktskade.	2		2	I sammenheng med at den bærende ytterveggen utbedres, må sprekker og riss også repareres på innvendig overflate i trapperom. Mølingen i sakristi må fjernes med malingsfjerner, og skader i vegg utbedres med en tilsvarende mørtel lik den som tidligere er benyttet. Veggene males med en diffusjonsåpen maling.	kr 100 000,00
25	Dekker			2				
252	Gulv på grunn	Støpt gulv på grunn i trapperommene, våpenhus og deler av sakristi. I våpenhuset er det terrassogulv på støpt dekke.	I trapperommene er det sprekker i betonggulvene som følge av setningskkader.	2		1	Sprekkene i betonggulvene i trapperommene spekkes med mørtel. Gulvet males.	kr 50 000,00
255	Gulvoverflate	Hovedsakelig malte/lakkert tregulv.	Brukslitasje i lakken på tregulvet, særlig ved flygel.	1		1	Gulvet slipes i området ved flygel. Sliping og lakkering av gulv avgrenses til gulvbord med tilfredsstillende overflate.	kr 25 000,00
256	Faste himlinger og overflatebehandling	Skip, kor og tårn. Pussede flater.	Enkelte riss i himling over skip og kor. Dette har sammenheng med ytre setningskkader.	2		1	All løs puss fjernes, og området rengjøres med vann. Sprekken tettes med ny puss. Himlingen males med en diffusjonsåpen maling.	kr 10 000,00
258	Utstyr og komplettering	Det er snøfangere på begge takfallene på langskipet. Den eldste er oppbygget av vajer mens den nyere på det vestre takfallet er oppbygget av rør.	Snøfangeren på det vestre takfallet er ny, mens snøfangeren på det østre er gammel.	2		2	Snøfangeren på det østre takfallet må skiftes.	kr 20 000,00
26	Yttertak			2				
261	Primærkonstruksjon	Tårn: Spærrekonstruksjon med stående taktro av pløyde bord. Ståll og tredrager. Skip, kor og sakristi har spærrekonstruksjon med stående taktro av pløyde bord.	Ståldragen er korridert som følge av fukt fra vegg. Noe råteskade på tredrager.	2		1	Det er ikke observert skader på bordtakets underside på loftet. Rust på ståldrager fjernes og dragene males.	kr 35 000,00
262	Taktekking	Tårn, sirkulært tak over trapperom, absis er tekket med skivetekning i kobber. Resterende tak er tekket med lappstein av skifer.	Skiferen er i varierende grad utsatt for vegetasjon. Enkelte steiner er løse spesielt på nordsiden.	1		2	Den nordre delen av langskipet bør legges om da det er en del løs takstein. Steinene bør også i den forbindelse renses fri for vegetasjon.	kr 677 215,00
264	Takoppbygg	Takoppbygg på hver sin side av våpenhus/tårn som er koblet inn mot gavveggen på langskipet. Tøket er tekt med båndtekkning av kobber.	Det er ikke observert noen skader,	IU		IU	Det er nødvendig med videre undersøkelse av møtet mellom tak og vegg.	kr 15 000,00
265	Takrenner	Takrenner og nedløp i kobber. Kroker i jern. De fleste nedløp er ført ned i grunnen via soilrør.	Samtlige skjøter i takrennene er irret. Det er også noe vegetasjon i takrenne.	2		3	Takrennene og kroker bør skiftes ut.	kr 60 000,00

256	Nedløp	Nedløp av kobber	Irret skjøt i nedløp som fører til at fukt trenger inn i den bærende konstruksjonen.	2		3	Nedløp må byttes ut.	kr 63 000,00
28	Trapper, balkonger				2			
281	Innvendige trapper	Innvendig trapper av tre og støpt betong.	Sprekker i tretrapp som følge av setningsskader i trapperom.	2		3	Trappene justeres.	kr 50 000,00

Salt TG 2

1	A	Sum estimerte kostnader			eks mva	3 250 215
2	B	Uforutsatte kostnader, %andel av A	10	%	eks mva	325 022
3	C	Ris og drift kostnader, %andel av A+B	20	%	eks mva	715 047
4	D	Sum entreprenørkostnad			eks mva	4 290 284
5	E	Prosjekteringskostnad, %andel av A+B	15	%	eks mva	536 285
6	F	Totalkostnad eks mva, sum D+E			eks mva	4 826 569
7	G	Merverdiavgift	25	%	mva	1 206 642
8	H	Totalkostnad inkl mva			inkl mva	6 033 212

Oppsummering:

Det er hovedsakelig setninger som er årsaken til de største skadene på Tune kirke. For å forhindre ytterligere skade på bygningen fremtiden bør det utføres en geoteknisk undersøkelse av grunnen slik at man får kartlagt årsakene til setningene. Først da kan man gjøre tiltak for å forhindre nye skader. Setningsskader i de bærende veggene må utbedres, som nevnt i tilstandsanalysen, slik at fukt ikke trenger inn i konstruksjonen. Det er spesielt den sør-vestre delen av tårnet som er preget av setningsskader. Der anbefales det at veggen tas ned for så å mures opp igjen. Malingen på den Innvendige kledningen bør på sikt fjernes og males med en diffusjonsåpen maling. En diffusjonsåpen maling vil knytte seg til pussen og redusere muligheten for avskalling som man ofte ser i forbindelse med organisk maling.

4. FOTODOKUMENTASJON

Fotonummer referer til bygningsdelsnummer i tilstandsanalysetabellen. Der det er flere foto for samme bygningsdel, er et løpenummer lagt til.

231(-1): Setningsskader markert med rødt ved tårnet.

234(-1): Sprekker og råteskader i utforingen som følge av fukt der årsaken er setningsskader.

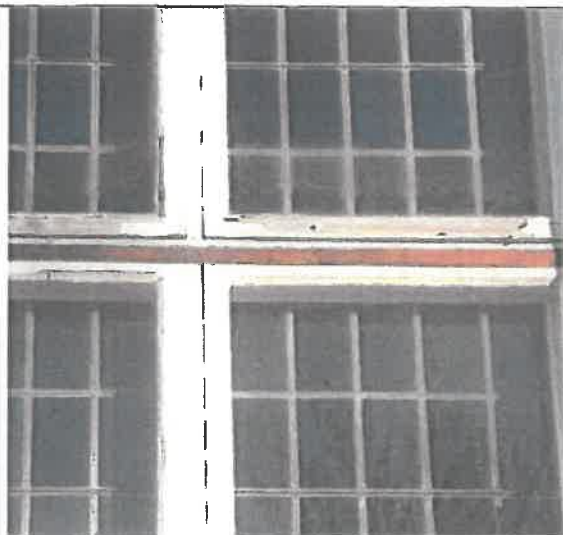
222: Setningsskader i strebebue mot tårn.

231(-2): Setningsskade mellom to bygningsdeler.

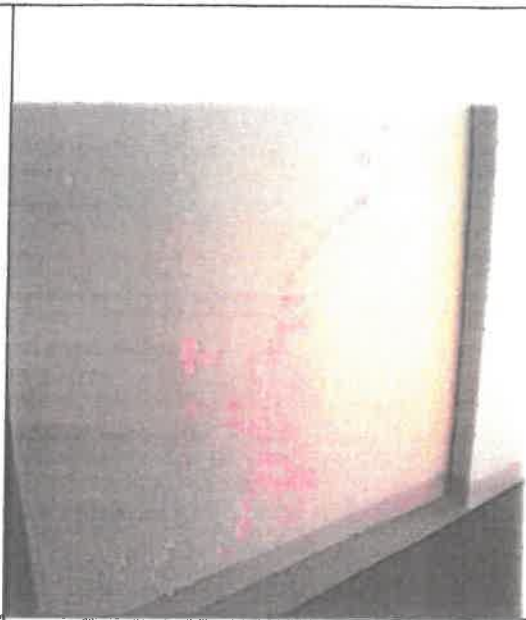
234(-2): Vindu på tårn med tydelig slitasje.

335(-3): Kondens på innside av vindu på skip.

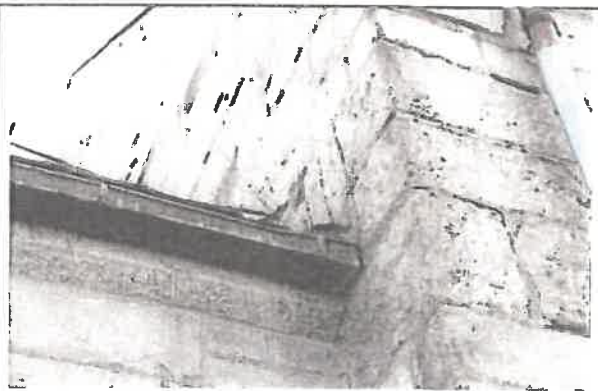
241: Riss og setningsskader i bærende innervegg i tårn.

236: Felter med avskallet maling som følge av fukt og bruk av organisk maling.

252: Sprekker i gulv ved tårn som følge av setningsskader.

265: Vegetasjon i takrenne.

 Gjenopprettelig signatur

X Marthine Wibe

Utarbeidet av

Signert av: marthine.wibe@wsp.com

 Gjenopprettelig signatur

X Lars Edvard Bergdal

Godkjent av

Signert av: Lars Edvard Bergdal

Dato: 27.04.2018
Arkivsak 18/00036
Dokumentnummer: 18/00036-001
Arkivkode: 414
Saksbehandler: Asbjørn Paulsen

Saksnr	Sak	Møtedato
019/18	Hafslund kirke - utbedring av orgel	08.05.2018

Saksfremstilling

Vedlegg:

Notat fra Sarpsborg kantor og organistforum

Notat vedrørende orgel

Prosjekt fra vugge til grav

Pristilbud

Forslag til ny orgelfasade

Utredning:

Notat til fellesrådet om orgelfornyelse i Hafslund kirke

Innledning.

I rapporten «Musikk fra vugge til grav, 2006» (vedlegg 1) er orgelet i Hafslund kirke høyt prioritert og står nå for tur. Alle orglene som var før i køen er restaurert – i tillegg kommer oppjusteringen av orgelet i Sarpsborg kirke. Menighetsrådet har vært i dialog med SKOF om saken – som (se vedlegg 2).

Orgelets betydning i menighetslivet er velkjent, både ved gudstjenester, vielser, begravelser og andre aktiviteter er musikken viktig og ledelse av allsangen av stor betydning. Orgelet i Hafslund er ikke riktig plassert, det er ikke av god kvalitet og har få stemmer. Orgelpipene er bygd inn og lyden kommer ikke godt ut i kirkerommet. I tillegg har kirkerommet mange løsninger som er svært dårlige for akustikken (se vedlegg 3).

Ulike løsninger.

Alt. 1. Nytt orgel.

Nytt orgel er selvfølgelig den beste løsningen. Dagens orgel er i tillegg til å være feilplassert også av dårlig kvalitet – og vil aldri være et særlig godt instrument.

Alt. 2. Flytting av orgelpipene og spillepulten.

Dette er et betydelig rimeligere forslag. Det innebærer å flytte alle pipene ut på galleriet og spillepulten ned, bakerst i kirkerommet. Orgelbygger Ryde og Berg har vært på befaring og kommet med tegninger og anbud (se vedlegg 4 og 5).

Både alternativ 1 og 2 nødvendiggjør oppussing av kirkerommet.

Slik som kirkerommet er i dag, «sluker» det mye av lyden.

Nødvendige tiltak for å fjerne lyddempere og lage hardere overflater:

- Fjerne boksene som er montert rundt strekkfiskene. Fjerning medfører behov for ny belysning.
- Fjerne «spilene» som er montert på fremveggen i koret og male denne.
- Fjerne bjelkene i korets tak for å løfte taket og male dette.
- Veggene males.

Konklusjon og forslag.

Menighetsrådet ber kirkevergen legge saken frem for fellesrådet for vedtak og finansiering.

Menighetsrådet mener at finansiering og gjennomføring av renoveringen er fellesrådets ansvar og at Hafslund menighet har ventet lenge. Det er viktig å få en løsning på plass som er funksjonell og mulig å realisere og menighetsrådet ønsker en dialog med kirkevergen i arbeidet.

Vi er kjent med at kirkevergen må innhente flere anbud for å kunne gjennomføre prosjektet.

Menighetsrådet kan om ønskelig stille med noe dugnadsinnsats.

Dersom fellesrådet ikke finner det mulig å fullfinansiere prosjektet er menighetsrådet villig til å drøfte et økonomisk tilskudd ved å omdisponere innsamlede midler fra sitt fond til ny kirke.

Avslutning.

En forbedring vil gi et stort løft for gudstjenestene våre, og gjøre at vi kan bruke instrumentet mer. Ved gudstjenester og viselser med mange tilstede, ønsker jo vi som kirke å skape høytid og fest og da er det trist med orgelmusikk som ikke bærer ut i kirkerommet. I tillegg er det mange begravelser i Hafslund, og dette vil øke i fremtiden. Her er musikken særlig viktig.

Musikkens betydning i kirken er uvurderlig – den evner å bevege og berøre oss og har vært en del av gudstjenestefeiringen helt fra begynnelsen. Den hjelper oss til å fortolke livet og troen på en helt annen måte enn ord. Luther kaller musikken og lovsangen, ikke uten grunn, for et av kirkens 7 kjennetegn.

Instrumentet er også viktig når en ønsker å rekruttere og behold dyktige musikere.

Kirkerommet og kirkebyggets helhet i Hafslund henger også sammen med orgelet. Det er en liten kirke men en stor menighet, og kirken bærer preg av dårlig vedlikehold og forbedringer som er gjort trinnvis og uten en helhetlig plan. Menigheten er glad i kirken sin – men har også jobbet lenge for å få en ny kirke. Orgelet, både som møbel og instrument, vil løfte kirkerommet rent interiørmessig i tillegg til det musikalske.

Forslag til vedtak

- Kirkevergen innhenter anbud fra flere leverandører.
- Kirkevergen utreder saken videre i samarbeid med Hafslund menighet og kommer tilbake til fellesrådet med forslag til vedtak.

Møtebehandling

Vedtak

Fra Sarpsborg kantor og organistforum.

Til kirkeverge Jon Veflingstad.

Ad: orgelsituasjonen i Hafslund kirke.

Sarpsborg den 29.05.2015

Viser til tidligere anbud fra Ryde og Berg og Mathias Becker orgelbau, hvor anbudene var noe uoversiktlige med henblikk på hva man ønsker seg av løsning for løsning på et stort problem på orgelsiden i Hafslund. Jeg vil forsøke å gi en liten beskrivelse av problemene der, samt hva vi i SKOF ser som adekvat løsning på problemet.

- Orgelet i Hafslund er et 6 stemmers unit orgel fra Norsk orgel og harmonium fabrikk. Orgelet lider under stort etterslep på vedlikeholds fronten, og sett i lys av at instrumentet ble installert på 50/60 tallet, så har instrumentet likevel klart seg godt. Problemene som nå begynner å vise seg er stumme toner pga kontakter i eller lignende, samt «lekkasjer» fra en stemme til en annen, hvilket er svært hørbart og forstyrrende for den som spiller, og for den som hører.

Det største problemet med orgelet i Hafslund er imidlertid ikke av teknisk art, men snarere av praktisk art grunnet orgelets plassering på galleriet, og hvor det er ment at lyden en produserer skal ende. Slik situasjonen er i dag, og har vært i årtier, er at orgelet ikke sender lyden ut i kirkerommet, men heller rett i ansiktet på den som spiller. Dette medfører at orgelet rett og slett blir for svakt til å gjøre sin primære oppgave som er å ledsage forsamlingen i sang. Til sammenligning har vi et tilsvarende instrument i Sarpsborg krematoriums kapell hvor problemene er så å si identiske, bare at i Hafslund er det dårligere stilt.

Vi i SKOF har følgende henstilling til løsning på problemet i Hafslund.

1. Det må bygges et orgelhus som må plasseres midt på galleriet, og innmaten (Vindladen og pipene) må roteres 90 grader i forhold til dagens plassering, slik at lyden går den vei den skal, nemlig ut i kirkerommet og ikke rett i ansiktet på organisten.
2. I og med flytting av et så gammelt og ikke-vedlikeholdt instrument må også det elektriske, ledninger og kontaktpunkter gjennomgås og evt skiftes ut der det trengs.
3. Rengjøring av vindlade og piper.

Dette vil si, i sum at det er ønskelig med et nøkternt prosjekt, hvor orgelets funksjon i gravferd og gudstjeneste blir ivaretatt på beste, men samtidig rimeligste måte da orgelets alder og tekniske stand ikke tilsier at dette er noe og bruke overdrevent mye midler på. Det vil være tilstrekkelig med løsningen som er skissert i vår henstilling.

På vegne av Sarpsborg kantor og organistforum.

Arne Aksel Wikestad Sørensen.

Organist Skjeberg og Skjebergdalen kirker.

Vedrørende orgelet i Hafslund kirke

Orgelet har vært i dårlig forfatning i lang tid.

Under følger noen momenter som er utfordrende for utøveren .

Organistene opplever å ha lite kontroll på lydstyrken som kommer ut i kirkerommet. Spesielt oppleves det når en spiller i begravelser og skal akkompagnerer solister. Når solistene står framme ved gallerikanten opplevers orgellyden ganske kraftig der solisten står, men nede i selve kirkerommet er inntrykket stikk motsatt. Det er vanskelig å vite om det er rett balanse ut i kirkerommet, fordi orgelet s klang er for svak og bærer ikke. Denne situasjonen er lite tilfredsstillende.

Orgelet plassering

Til sammenligning er orgelet i Ullerøy kirke av samme type, men uten rørstemme.

Orgelet i Ullerøy er plassert på samme måte som forslaget i Hafslund, nemlig framme på gallerikanten. Det fungerer fint med tanke på lyd ut i kirkerommet.

Problemet i Ullerøy er at organisten sitter på siden av pipeverket, og ikke hører orgelet optimalt. Men det fungerer greit.

Derfor mener vi at forslaget i Hafslund om å flytte orgelpipene fram på gallerikanten, med spillebordet plassert nede er den beste løsning. Da har man i alle situasjoner kontroll på lyden i kirkerommet i og med at man sitter foran lyden.

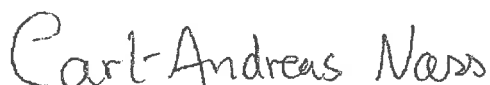
Tiltak i kirkerommet for bedre lyd

Alle flater som er brutt opp hemmer lydens gang i rommet derfor vil det være bra å få fjernet spilene på framveggen i koret. Likedan med bjelkene i taket på koret – fint å få de vekk samtidig som takhøyden i koret bli bedre, og med det også volumet i kirkerommet.

Et annet stort problem i Hafslund er at panelet i taket på selve kirken som er lagt på hverandre slik at hele taket er fullt av kanter. Hadde det vært en hel slett flate her, hadde lyden hatt større flater å bevege seg på. Det hadde vært interessant å få en akustiker til å gjøre noen målinger for å eventuelt gjøre noen enkle utbedringer.

Hafslund 21. Mars 2018

Carl-Andreas Næss

Dagfinn Ravneng

Musikk fra vugge til grav

Et prosjekt for å utbedre
orgelparken i Sarpsborg
kommune

Kirkelig Fellesråd i Sarpsborg

Utarbeidet av Willem Wilschut

mai 2002/ mai 2006

Versjon 2a

Hvorfor dette prosjektet?

- I løpet av et år samler kirkene i Sarpsborg 49.631 mennesker til gudstjeneste
- I løpet av et år besøker 24.609 mennesker et av gravkapellene i forbindelse med en begravelse

Til sammen hører hvert år minst

74.240

mennesker på et av Sarpsborgs 16 orgler.

Et såpass intensivt bruk av instrumentene krever en bedre standard enn den er i dag.

Prosjektmål

- Yte bedre service til byens befolkning ved å heve kvaliteten til de musikalske rammene rundt viktige merkedager i livet, som barnedåp, konfirmasjon, vielse og begravelse

Heve det musikalske nivå i Sarpsborgs kirker og kapeller, og på den måten bidra til menighetsvekst som inkluderer alle generasjoner

På den måten sette kirkemusikken i Sarpsborg på kartet og gjøre vår by til en mønsterkommune i Norsk sammenheng

Prosjektbeskrivelse

- Statusrapport av alle instrumenter i Sarpsborgs 16 kirker og kapeller
- Oppsummering
- Konklusjon
- Prioriteringer

§1. Statusrapport

Vest for Glomma

- Sarpsborg sokn (Sarpsborg kirke, Kurland menighetscenter)
- Tune sokn (Tune kirke, Hafslundsøy kirke)*
- Holleby sokn (Holleby kirke)
- Greåker sokn (Greåker kirke)
- Soli sokn (Soli kirke)

Øst for Glomma

- Skjeberg sokn (Skjeberg kirke)
- Hafslund sokn (Hafslund kirke)
- Ullerøy sokn (Ullerøy kirke)
- Ingedal sokn (Ingedal kirke)
- Skjebergdalen sokn (Skjebergdalen kirke)
- Varteig sokn (Varteig kirke)

Gravkapellene

- Sarpsborg krematoriums store kapell
- Sarpsborg krematoriums lille kapell
- Tune kapell
- Varteig kapell

En kort beskrivelse av alle orgler i Sarpsborg er utarbeidet på sidene 5 t.o.m. 10. Det er også forsøkt å gjengi noe av aktivitetene i enhver kirke. Tallene kommer fra kirkelig årsstatistikk i 2005, og de lokale årsmeldinger.

*) Utgangspunkt for rapporten er 2005-statistikk

§ 2. Oppsummering

Kirker

Sarpsborg

Prostiets og byens hovedkirke. Stor musikalsk aktivitet, som krever godt utstyr. Orgelet har såpass musikalske kvaliteter at det er verdt å holde i toppstand. Samtidig er den tekniske delen vedlikeholdskrevende, ikke minst i kombinasjon med orgelets størrelse. Spillepulten og sveilverkene trenger restaurering. Lekkasjer.

Kurland

Det er ikke et orgel her, men en situasjon med piano kan fungere.

Tune

Allerede før innvielse i 1970 var det problemer med spillepulten. Styrespenningen til det elektropneumatiske system er for høy, noe som medfører gnister. Dette fører til at kontaktstiftene blir brent. En del av Jørgensen-orgelet fra 1959 overlevde brannen takket være plassering inne i tårnet. Pipematerialet som N.O.H.F. plasserte står ikke i stil til disse, og resultatet er et uhomogent klangbilde.

Hafslundsøy

Et digitalt instrument av god kvalitet.

Holleby

Et driftssikkert instrument, som kan stå i flere generasjoner. Det ville vært en fordel å sette i gang tiltak for å holde luftfuktigheten mer konstant.

Oppsummering, forts.

Skjeberg

Orgelet er et av byens beste. Det kunne trengt en intonering. Et instrument som dette fortjener godt vedlikehold.

Hafslund

Det virker som om man har gjort alt som var mulig å gjøre orgelet både usynlig og uhørbar. Kirken er blottet for en hver form for akustikk, og plassering av orgelet lengst inne til en sidevegg på galleriet gjør heller ikke saken bedre. I kombinasjon med unit-systemet blir klangbildet meget usammenhengende, og oppleves totalt annerledes nede enn oppe. I utgangspunkt er dette det samme instrument som i krematorium og Ullerøy, men i motsetning til disse byr det elektropneumatiske systemet på en del problemer.

Ullerøy

En forminsket versjon av de nevnte orglene i krematorium og Hafslund. Det er artig at man har tatt vare på det gamle orgelhuset. Instrumentet er driftssikkert og fungerer fint i menigheten.

Ingedal

Et fint og driftssikkert mekanisk instrument.

Skjebergdalen

Elektronikk er greitt så lenge det er nytt. Man bør være obs på at ingenting eldes så fort som elektronikk. Når man først får problemer, viser det seg ofte at elektroniske komponenter / instrumenter ikke er lagd for å reparere, men for å erstatte. Det gamle Olsen & Jørgensen-orgelet er lagret i tårnet.

Greåker

Et tidstypisk lite instrument, som passer fint inn i kirkerommet. Menigheten har på eget initiativ utbedret orgelet teknisk og klangmessig. Viften som var skadet viser at også små helmekaniske orgler krever periodisk vedlikehold.

Oppsummering, forts.

Soli

Etter å ha gått i dvale i nesten 20 år har man lokalt satt det gamle Olsen & Jørgensen-orgelet i spillbar stand igjen. For at det skal fungere optimalt, trenger det en full overhaling, særlig av vindladen.

Som hovedorgel brukes et elektronisk instrument av eldre dato (lik Tune kapell). Denne kombinasjonen fungerer fint.

Varteig

Kirkens akustiske kvaliteter er langt fra optimale. Orgelet fungerer greit, og byr ikke på store problemer.

Gravkapeller

Krematorium, store kapell

Uheldig plassering, som i kombinasjon med rommets akustiske egenskaper gir et tamt og karakterløst lydbilde. Instrumentet er heller ikke tilstrekkelig for å ledsage en syngende forsamling. Til tross for elektropneumatikk et driftssikkert instrument.

Krematorium, lille kapell

Sammenlignet med kapellets forrige instrument er dette et stort skritt fremover, men instrumentet er for stort og påtrengende i det lille rommet.

Tune kapell

I et av Sarpsborgs mest brukte gravkapeller bør det være et instrument som klarer oppgavene. En orgelkomité jobber med å samle inn midler til nytt pipeorgel.

Varteig kapell

Det er muligens litt slittomt for både organist og forsamling med et gammelt harmonium, men så lenge aktiviteten ikke er så stor, kan det fungere.

§ 3. Konklusjon

- **Hafslundsøy, Holleby, Skjeberg, Ullerøy, Ingedal, Greåker og Varteig har instrumenter som er driftssikre og fungerer bra til de oppgavene de er tenkt til. Når det gjelder Kurland, er det bedre med et godt piano enn et dårlig orgel.**
- **Sarpsborg og Soli har verdifulle instrumenter som fortjener å bli satt i topp stand.**
- **Man bør tenke bedre løsninger til Tune, Hafslund, Skjebergdalen, og samtlige gravkapellene.**

§ 4. Prioriteringer

- Det bør være fast tilsyn av alle instrumentene.
- Tune gravkapell er allerede utpekt som første prioritet. Fellesrådet har utnevnt en orgelkomité. Et gravkapell med såpass stor aktivitet bør ha et godt fungerende instrument.
- Tune kirke er absolutt kirken med det instrument som fungerer aller dårligst. Her må det store vedlikeholdsutgifter til for å holde det gående. Det gjøres oppmerksom på, at Tune kirke er byens største kirke, og blir også brukt til store begravelser; det er samtidig kirken med flest vielser. Med tanke på kostnadene bør man ta tak i situasjonen straks.
- Med tanke på fremtidig bruk av Hafslund kirkegård, bør man også vurdere situasjonen i Hafslund kirke.
- Utfra de prioriteringene man måtte ta, bør det legges en tidsplan for gjennomføring av prosjektet. En konkret tidsplan haster: Situasjonen i Tune kirke kan kreve en "straks"-løsning. Historien har lært at det som regel ikke er de beste løsningene.

Noen momenter kan være

- Et kirkejubileum (Sarpsborg 2009, Tune 2010)
- 1000-års jubileum for Sarpsborg by, 2016

Hafslund menighet
v/Sogneprest Helene Selvik
Prestegårdsbakken 15
1746 SKJEBERG

Fredrikstad, 28. november 2017

PRISOVERSLAG PÅ FLYTTING AV ORGEL

Vi viser til samtaler i Hafslund kirke i 2013 og 2017 i forbindelse med at det vurderes å flytte orgelet for å få mer lyd ut i kirkerommet. Det aktuelle orgelet er bygget av Jørgensen i 1962, er elektrisk og har 5 unitstemmer, 2 manualer og pedal.

Følgende arbeid foreslås utført:

- Spillepulten flyttes til under galleriet (sørsiden), vendt mot kirkens alterparti.
- Ny fasade med spiler tilsvarende de over alterpartiet bygges ytterst på galleriet.
- Svelldørene flyttes. Males.
- Den gamle spileveggen foran orgelet tas ned.
- Vindladene flyttes og luftkanalene skjøtes
- Motor og belg blir stående på samme plass. Belgen får nytt skinn.
- Sinkpipene klargjøres, tilpasses takvinkel på nytt sted (krøppes) og males
- Orgelhuset får ny bakvegg med dør. Males.
- Orgelets intonasjon korrigeres
- Orgelet stemmes

Et prisestimat for dette arbeidet vil være **kr 324.000,- ekskl. mva.**

Prisen inkluderer ingen reparasjoner eller utskifting av orgeldeler bortsett fra skinn på belg. Hvis det under arbeidets gang oppdages behov for reparasjon, vil vi umiddelbart informere om dette, slik at utbedring kan avtales og foretas mens orgelet er demontert. Utbedring av gulv, vegg og tak der den gamle fasaden og spillebordet har stått, samt fjerne gamle deler som ikke skal brukes er ikke inkludert i vår pris.

Pris for 35 cm høyt podium under spillepult og krakk, bygget i eik med trappetrinn opp på to sider, lakkert, **kr 15.000,- ekskl. mva.**

Tillegg for blypiper og fasade elementer istedenfor spiler foran orgelet. Fasade elementene males i en farge tilpasset kirken. **kr 98.000,- ekskl. mva.**

Tillegg for klokkespill og cymbelstjerne i midterste pipe i ny fasade. **kr 19.600,- ekskl. mva.**

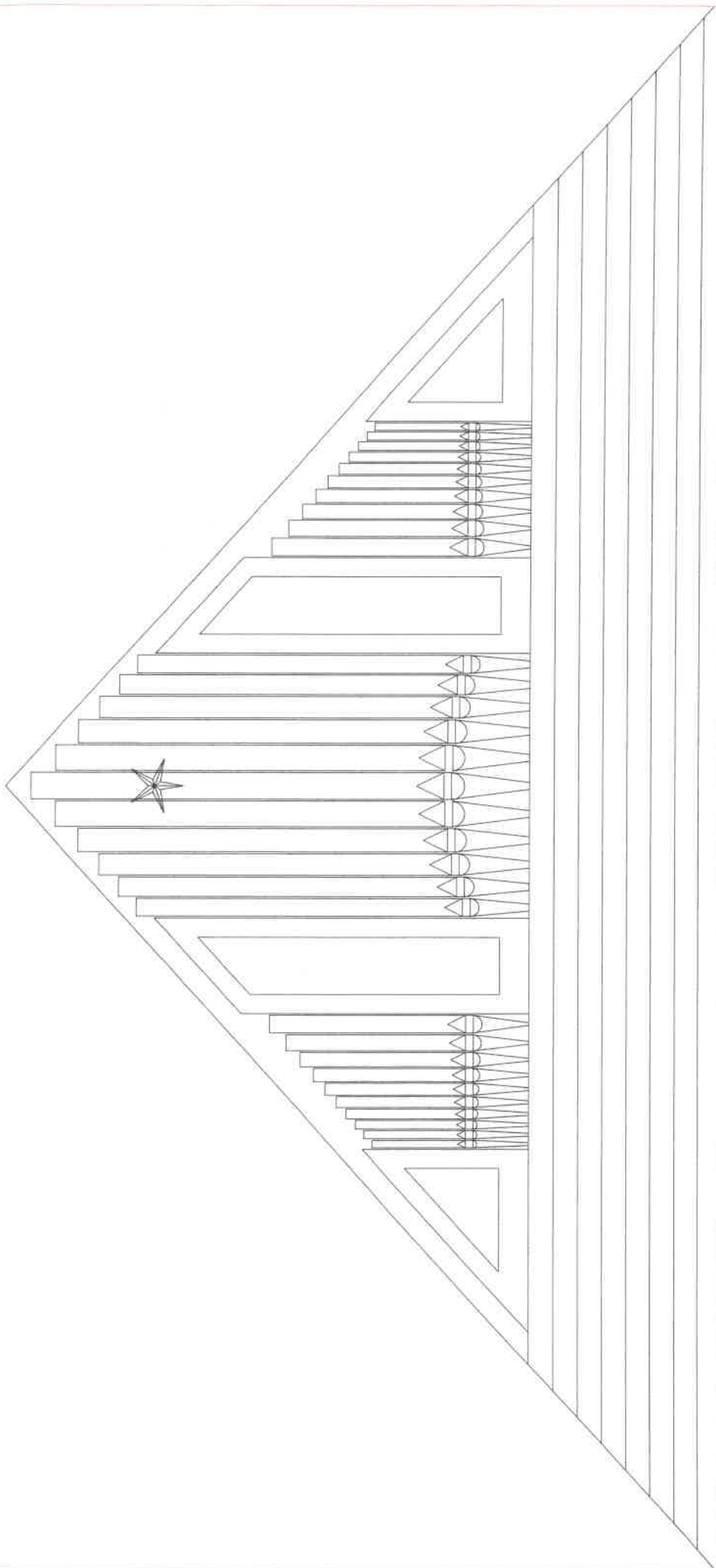
Arbeidet faktureres etter medgått tid og materialer, og garanteres innenfor en ramme +/- 20% ved bestilling i løpet av desember 2017.

Arbeidet vil kunne påbegynnes i begynnelsen sommeren 2018. Ta gjerne kontakt for ytterligere informasjon i denne saken!

Med vennlig hilsen
RYDE & BERG Orgelbyggeri AS

Stein Magne Krabberød
Konstruktør

Fasadeforslag.		Prosjekt:	Hafslund kirke.
Målestokk: 1:30		Tegnet av:	Stein Magne Krabberød
Produsert av:	Dato:	Arkitekt:	
Ryde og Berg Orgelbyggeri as	04.12.2017		

Dato:	27.04.2018
Arkivsak	18/00034
Dokumentnummer:	18/00034-001
Arkivkode:	411
Saksbehandler:	Asbjørn Paulsen

Saksnr	Sak	Møtedato
020/18	Vedlikehold av kirkebygg 2018	08.05.2018

Saksfremstilling

Innledningsvis vil kirkevergen orientere om status for vedlikehold av kirkebyggene.

På listen over nødvendige oppgaver ligger både store og små oppgaver, og mange av de store oppgavene har så store økonomiske konsekvenser at man blir nødt til å se gjennomføringen av disse i en lang tidsramme.

Men, det finnes også mange mindre oppgaver på listene som vil kunne gjennomføres fortløpende. Slike saker kan også være av stor betydning for menighetsrådene å få utført raskt.

I forbindelse med at kirkevergen besøker menighetsrådene etter tur nå før og etter sommeren 2018 er det derfor ønskelig å avsette midler til å få utført slike oppgaver.

Forslag til vedtak

- Kirkevergen får fullmakt til å bruke inntil 360.000 til småvedlikehold etter kirkevergens prioritering. Prioriteringen settes opp i tråd med de innspill som kommer når kirkevergen møter menighetsrådene.
- Beløpet belastes de midler som er avsatt i driftsbudsjettet for 2018 til generelt vedlikehold av kirkebygg.

Møtebehandling

Vedtak

Dato: 24.04.2018
Arkivsak 18/00001
Dokumentnummer: 18/00001-003
Arkivkode: 030
Saksbehandler: Asbjørn Paulsen

Saksnr	Sak	Møtedato
021/18	Mai 2018 - Orienteringer til Kirkelig fellesråd	08.05.2018

Saksfremstilling

Hafslund kirkegård

Plassering av fastmerker gjenstår fra entreprenør. Dette kunne ikke gjøres i vintersesongen med frost i bakken. Dette er etterlyst gjennom Rambøll, og forventes utført i løpet av kort tid. Deretter gjenstår vigsling av kirkegården før den kan tas i bruk.

Dialogforum

Til orientering vedlegges Dialogforum Østfolds årsrapport for 2017.

Møte med formannskapet 14. juni

KF har blitt invitert til møte med Formannskapet torsdag 14. juni kl. 15.00. Kirkevergen utarbeider en presentasjon av kirkens virksomhet i Sarpsborg, og AU setter opp aktuelle temaer for møtet.

Avtale om eget firma i hht. ansettelseskontrakt

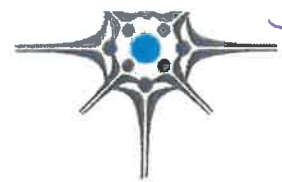
Ved ansettelse av kirkeverge ble det i arbeidsavtalen spesifisert følgende under punkt 10. «Arbeidstaker kan ikke påta seg verv eller drive forretningsvirksomhet som påvirker hans arbeidskapasitet uten etter skriftlig samtykke fra arbeidsgiver». Det vedlegges en avtale.

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

Møtebehandling

Vedtak

DIALOGFORUM
ØSTFOLD

ÅRSRAPPORT

2017

DIALOGFORUM ØSTFOLD

Dialogforum Østfold har som formål:

- Å utvikle og forsterke dialogen og samhandlingen mellom kristne og muslimer i Østfold.
- Å arbeide for økt kunnskap om og forståelse av kristendom og islam.
- Å være et ressurs- og kompetansesenter for religionsdialog og samhandling mellom kristne og muslimer i Østfold.

Dialogarbeidet skal være basert på disse verdiene:

- Felleskap
- Toleranse
- Respekt

Organisasjonsnummer: 916 302 398

dialogforumostfold.no

ÅRSRAPPORT FOR DIALOGFORUM ØSTFOLD 2017

Dialogforum Østfold ble stiftet i september 2015 av fem muslimske moskøer/trossamfunn og fire kristne menigheter/organisasjoner. Foreningen har sitt utspring fra dialogarbeid i Sarpsborg, som har hatt jevnlige møter siden 2012 for religiøse ledere. Foreningen har medlemmer fra kristen og muslimske trossamfunn i Østfold.

Dialogforum Østfold har årsmøte, styret og medlemsmøte som styrende organ. Årsmøtet er øverste organ og avholdes hvert år innen utgangen av april. Styret står for den praktiske oppfølgingen av Dialogforumet, og har vedtaksmyndighet. Styret består av representanter fra medlemsorganisasjonene/trossamfunnene. Medlemsmøtet er et åpent møte for personer som tilhører Dialogforum, og det har også vært åpent for andre interesserte.

STYRETS BERETNING

Styremedlemmer Dialogforum Østfold – 2017-2018

Verv	Navn	Representanter	Periode
Styreleder	Kai Arne Wallin	Kirkelig Fellesråd Sarpsborg	Oppnevnt
Nestleder	Aziz Ahmedovic	Rep muslimsk/Bosnisk	Valgt 2017 - 2019
Medlem	Saman Majeed	Rep muslimsk/Kurdisk	Valgt 2015 - 2018
Medlem	Edmond Gubetine	Rep muslimsk/Albansk	Valgt 2015 – 2018
Medlem	Per Christian Skauen	Kirkens Bymisjon Østfold	Oppnevnt
Medlem	Anne Enger	Borg Bispedømmeråd	Oppnevnt
Medlem	Gerd Røsok	Rep kristne/Methodist krk Sarp	Valgt 2015 – 2018
Medlem	Kari Mangrud Alvsvåg	Prost i Sarpsborg prosti	Fast – ikke stemmerett
Medlem	Jorunn Askerød	Koordinator Dialogforum Østfold	Sekretær – ikke stemmerett

Varamedlemmer for oppnevnte stiftere:

Vara	Lasse Imrik	Kirkens Bymisjon Østfold	Oppnevnt
Vara	Ruth T.H. Pettersen	Kirkelig Fellesråd Sarpsborg	Oppnevnt
Vara	Karin-Elin Berg	Borg Bispedømmeråd	Oppnevnt

Varamedlemmer for kristne trossamfunn:

1.Vara	Mona Bøe	Rep kristne/Kirkens Nødhjelp Østfold	
			Vedtak vara: nov 2017 – 2018

Varamedlemmer for muslimske trossamfunn:

1.Vara	Mahad Abukar Osman	Rep muslimsk/Somalisk	Valgt 2017 - 2019
2.Vara	Arshad Mahmood	Rep muslimsk/Muslim Cult Center	Valgt 2017 –2019
2.Vara	Ardian Haliti	Rep muslimsk/Albansk kultur-tros	Valgt 2017 – 2019

Styremedlem Torgeir Tvester (Metodistkirken Sarpsborg) flyttet og gikk ut av styret sommeren 2017. Gerd Røsok gikk fra vara til fast medlem. Årsmøtet 2016 gav styret fullmakt til å oppnevne nytt varamedlem for de kristne medlemmene. Mona Bøe (Kirkens Nødhjelp) gikk inn som vara fra nov 2017.

Styremøter og arbeidsutvalg

Styret for Dialogforum Østfold har i 2017 avholdt 4 møter og behandlet 36 saker.

Arbeidsutvalget (AU) har bestått av koordinator, styreleder, styrets nestleder og prosten i Sarpsborg. Det er avholdt 8 AU-møter i løpet av året. Medarbeider har vært med på møtene, i tillegg har det vært noen utvidede møter hvor andre styremedlemmer har deltatt.

Ansatte og frivillige

Dialogforum Østfold har sett det som viktig og nødvendig å ha lønnet koordinator og medarbeider i arbeidet. Foreningen har ikke vært arbeidsgiver, men valgt å leie inn arbeidskraft av andre arbeidsgivere. Avtalen med Kirkens Bymisjon Østfold om innleie av Jorunn Askerød ble forlenget i 40 % stilling hele 2017. Og avtale med Det islamske fellesskap Bosnia-Herzegovina i Norge om innleie av Velisa Salihovic i inntil 30 % stilling, er også forlenget hele året 2017.

Alle arrangement i Dialogforum Østfold er helt avhengige av ansatte og frivillige medarbeidere fra de ulike trossamfunnene. I 2017 utgjorde dette om lag 40 medarbeidere.

Medlemmer

Ved årsskiftet 2015/2016 hadde Dialogforum Østfold 9 medlemsorganisasjoner, dette økte til 16 medlemsorganisasjoner ved årsskiftet 2016/2017. Medlemsveksten har fortsatt å øke og ved årsslutt 2017 har foreningen 26 medlemsorganisasjoner. Disse medlemmene er:

1. Det Albanske kultur – og trossamfunn
2. Stiftelsen Kirkens Bymisjon Østfold
3. Borg Bispedømme
4. Ihyassunna Center
5. Det islamske fellesskap Bosnia og Hercegovina
6. Metodistkirken Sarpsborg
7. Sarpsborg kirkelige fellesråd
8. Muslim Culture Center
9. Somalisk islamsk trossamfunn
10. Kirkens Nødhjelp Østfold og Akershus
11. Sarpsborg menighet
12. Holleby menighet
13. C3 kirken
14. Syvendedags Adventskirken Fredrikstad
15. Frikirken Fredrikstad
16. Fredrikstad kirkelig fellesråd
17. Borge menighet
18. Torsnes menighet
19. Østre Fredrikstad menighet
20. Glemmen menighet
21. Domkirken menighet
22. Gamle Glemmen menighet
23. Al-Huda Islamske Senter
24. Søndre Skjeberg sogn
25. Hafslund sogn
26. Kråkerøy sogn

Økonomi

Regnskapet til Dialogforum Østfold er ført av Sarpsborg kirkelige Fellestråd. Dialogforum Østfold har i 2017 fått tilskudd fra følgende aktører; Kulturdepartementet, Sarpsborg kommune, Fredrikstad kommune, Sarpsborg kirkelige fellestråd, Samarbeidsrådet for tros- og livssyn i Norge. Det største tilskuddet er fra Kulturdepartementet på kr 400.000,-

Det vises til egen regnskapsrapport for 2017 som gir mer detaljert informasjon.

Arbeidet 2017

Dialogforum Østfold har jobbet i tråd med målsettingene i 2017. Arbeidet har blitt utført i tett samarbeid mellom kristne og muslimske frivillige og ansatte, og andre samarbeidspartnere. Hovedfokus på dialogarbeidet har vært;

1. Religionsmøtet
2. Kvinnegruppa
3. Ung Religionsdialog
4. Kompetanseformidling
5. Avdeling Fredrikstad

1. RELIGIONSMØTE

Religionsmøtet er et av tiltakene til Dialogforum Østfold. Denne dialogsamlingen startet opp i 2012, og gav oppstarten til etableringen av Dialogforum. Deltagerne er muslimske og kristne religiøse ledere som møtes til felleskap og dialog. De som møtes er prester, imamer, styreledere, og andre frivillige/ansatte med lederansvar.

Religionsmøtet har hatt 7 møter i 2017. Møtene har hatt ulike samtaler og dialog om aktuelle utfordringer og religiøse temaer. Religiøse tema har vært på dagsorden gjennom årets gang. Erfaringsutveksling og dialog har vært om ulike religiøse høytider og seremonier, som ramadan, eid, faste, påske, jul, bønn, begravelser mm. Og det har også vært samtaler og arbeid om høringsuttalelse til ny lov om tros- og livssynssamfunn.

Religionsmøtet er en viktig ressursgruppe for gjennomføring av skolebesøk, undervisning og på andre arenaer der vi formidler religionskompetanse og dialog. Frivillige og ansatte fra kirke og moskeer er med og deler av sine erfaringer og fagkunnskap.

2. KVINNEGRUPPA

Tiltaket startet opp i mars 2015 og har siden oppstarten hatt jevnlig møter. Målgruppen er muslimske og kristne kvinner som ønsker å møtes til felleskap og dialog. Kvinnene som deltar i kvinnegruppa er i alderen 19 til over 80. Flertallet av kvinnene er i alderen 30 – 70 år. Kvinnene representerer ulike tradisjoner og kulturell tilhørighet innen islam og kristendom.

Kvinnegruppa har hatt 3 åpne samlinger i 2017. Samlingene har vært i våre ulike religiøse hus og andre steder. Dette har vært besøk til Kurdisk kvinneforening i Fredrikstad, temakveld med besøk av Norske kvinners sanitetsforening i Sarpsborg og en planlagt grill-kveld som ble innendørs på grunn av regn.

Kvinnegruppa har en arbeidsgruppe som lager planer og har ansvar for gjennomføring av tiltak. I arbeidsgruppen har vi hatt besøk av en somalisk kvinne fra Halden, der vi har sett på et fremtidig samarbeid med blant annet et større kvinneseminar.

3. UNG RELIGIONSDIALOG MED LEIR

Ung Religionsdialog er ungdomstiltakene til Dialogforum Østfold. Dette startet opp i mars 2015, og har hatt en positiv utvikling. Målgruppen er unge i aldersgruppen 13-25 år. Ung religionsdialog er åpen for alle ungdommer uavhengig av trostilhørighet.

Ung religionsdialog har hatt 3 samlinger for ungdom i 2017, hvorav ungdomsleiren var det største arrangementet. Ansatt har i samarbeid med en arbeidsgruppe (representanter fra moskè og kristne kirker) hatt ansvaret for planlegging og gjennomføring av aktivitetene. Andre samarbeidspartnere som skoleansatte har også vært med i planarbeid av leir.

Ungdomsleiren 21. – 23. april var det største tiltaket. Målgruppen var ungdom fra medlemsorganisasjonene og andre unge som ønsket å delta. Egenandelen for leiren er på kr 200,- pr deltager, for at økonomi ikke skal være et hinder i å delta. Det var 50 ungdom som deltok på leiren, og disse representerte kristne, muslimer og andre livssyn, og 12-14 ulike kulturer. Elver og lærere fra «Verdensklassen» (Sarpsborg kommunes klasse for nyankomne flerspråklige elever) deltok.

Mål for leiren og ungdomssamlingene er å skape et godt fellesskap for unge der de kan lære seg selv og andre bedre å kjenne med den tro og kultur hver enkelt har. Aktiviteten vil være med på å skape toleranse, respekt og kunnskap, og forbygge utenforskap og ekstremisme. Og de unge har anledning til å få nye venner på tvers av ulike tro og kultur. De unge møter også ulike religiøse ledere og voksne som kan være et forbilde for de i sin tro, dialog og samhandling.

4. AVDELING FREDRIKSTAD

Dialogforum Østfold sitt arbeid i Fredrikstad har hatt en utvikling siden juni 2016, og «Avdeling Fredrikstad» ble etablert i august 2016. I 2017 er det etablert en arbeidsgruppe med representanter fra styret, frivillige og ansatte fra kristne og muslimske medlemmer og trossamfunn, samt koordinator. Arbeidsgruppen har fått med to ledere fra to moskeer i Fredrikstad. Gruppen har som ansvar å planlegge religionsdialog og flerkulturell diapraksis i Fredrikstad, ute i fra de behov og ressurser som er tilgjengelige.

Dialogarbeidet i Fredrikstad har i 2017 hatt 6 planleggingsmøter med arbeidsgruppen, og arrangert 3 åpne samlinger med blant annet besøk i kirke og moske. Vi har også deltatt i andre arrangement i regi av kommunen, skole og menigheter i Fredrikstad.

Fem av de nye medlemmene i Dialogforum Østfold 2017 kommer fra Fredrikstad kommune.

5. SKOLEUNDERVISNING OG KOMPETANSEFORMIDLING

Dialogforum Østfold hadde i sin handlingsplan for 2017 et fokus på å formidle kompetanse om dialog og diapraksis ut til trossamfunn og lokalsamfunn. Dette har vært gjort gjennom de faste tiltakene som beskrevet i punkt 1-4, i tillegg kommer undervisning i skoler og foredrag/deltagelse på andre arena i lokalsamfunnet.

Vi har gjennom flere år arrangert en skoledag for 8.klassetrinnet ungdomsskolen i Sarpsborg, dette ble også gjennomført i 2017. Her var tema: «Dialog – vennskap på tvers av religioner og etnisitet». Planlegging og gjennomføring ble gjort av tett samarbeid med ansatte i Dialogforum, ansatte på skolen og kommunen, samt ansatte og frivillige fra moske og kirke. Kirker, moskeer og kommunen stiller opp med gratis lokaler.

I 2017 fikk også Dialogforum Østfold ansvaret for å arrangere en fagdag for ledere i Sarpsborg kommunes barnehager, barneskoler, ungdomskoler og enhetsledere, som utgjorde ca 70 ansatte. Målet for dagen var: «Kjennskap – ikke i teori men opplevelse. Skape et møte mellom ulike grupper som har betydning for barn og unges oppvekst i Sarpsborg. Kunnskapsformidling om ulik tro og kultur». Også denne dagen ble planlagt og gjennomført i tett samarbeid med ulike aktører slik undervisningsdagen var for ungdomsskoleelevene.

I tillegg har ansatte, imamer og prester har deltatt i undervisningstimer med ungdomskoler og videregående skoler med tema dialog, kristendom og islam. I 2017 utgjorde dette til sammen 4 skolebesøk. Det har også vært en økt henvendelser direkte til moskeene om besøk av skoleklasser og elever.

Dialogforum Østfold har også deltatt på lokale arrangement i Sarpsborg og Fredrikstad, der ansatte og/eller prester/imamer har formidlet erfaringer og kunnskap om dialog og diapraksis. I 2017 utgjorde dette 20 arrangement.

DIALOGFORUM ØSTFOLD 2017 -2018

Utviklingsmålet for Dialogforum Østfold var for et år siden å etablere og ivareta de gode tiltakene som er etablert i Sarpsborg, samt å etablere et stabilt arbeid i Fredrikstad. Vi ønsket å øke samarbeidet med de kristne menighetene, og arbeide for økt stabilt samarbeid med alle muslimske trossamfunn og andre samarbeidspartnere i kommunene. Vi ønsket å øke antall medlemsorganisasjoner. Ved årsskiftet 2017/18 kan vi stadfeste at disse utviklingsmålene har blitt nådd, samtidig som vi fortsatt må arbeide med ivaretagelse og utvikling av foreningens dialogarbeid.

Vi har hatt færre ungdomssamlinger med "Ung Religions dialog" i 2017 enn 2016. Noe av årsaken til dette er mindre arbeidsressurs av prest, relasjonsbygging og økt arbeid med skoleundervisning. I 2018 vil det arbeides med økt stabilitet og ressurser inn i arbeid med unge.

Vi opplever at Dialogforum Østfold nå er etablert i Sarpsborg og Fredrikstad, og vi vil i 2018 arbeide for at andre Østfoldbyer involveres i dialogarbeidet.

Vi ser at flere etater, trossamfunn og grupper i lokalsamfunnet nå i større grad har kjennskap til Dialogforum Østfold. Dette merker vi på økt antall henvendelser om informasjon, foredrag, undervisning, besøk til moske-kirke og behovet for råd/veiledning i konkrete saker som for eksempel ved skoleundervisning og dødsfall.

Vi ser at det er behov for økte økonomiske midler fra kommuner og andre instanser dersom Dialogforum Østfold skal gi gratis skoleundervisning og øke arbeidet i lokalsamfunnene.

Vi ser viktigheten av å øke kunnskapen, kjennskapen og forståelsen av ulike trosretninger og kulturer i våre lokalmiljøer og samfunn. Dette vil være viktige bidrag til å bygge ned fordommer, øke vennskap og kunnskap, og forebygge utenforskap og ekstremisme.

Dialogforum Østfold er en ressurs og brobygger i lokalsamfunnet, når vi på tvers av kulturer, tro, etater og grupperinger finner felles mål som fremmer felleskap, toleranse, respekt og fred.

Sarpsborg 04.04.18

Kai-Arne Wallin
Styreleder
Dialogforum Østfold

Jorunn Askerød
Koordinator
Dialogforum Østfold

Dialogforum Østfold

Regnskapsskjema - DRIFT

Note	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter			
	411 138	411 138	400 000
	0	128 000	
1)	180 940	154 880	180 000
	76 827	50 141	50 000
	21 000	22 000	12 000
	8 800	8 000	14 090
	698 705	774 159	656 090
Driftskostnader			
	394 603	584 880	546 905
	61 414	70 000	79 278
	42 623	35 000	
	37 008	84 279	82 491
	535 648	774 159	708 674
	163 057	0	-52 584
Finansinntekter			
	464	0	379
	464	0	379
	163 521	0	-52 205

Dialogforum Østfold

Regnskapsskjema - BALANSE

	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
EIENDELER:			
Omløpsmidler			
Kundefordringer	2)	1 000	0
Andre fordringer	2)	0	8 106
Bank 1503 73 10015		480 820	517 946
Sum omløpsmidler		481 820	526 052
SUM EIENDELER:		481 820	526 052
EGENKAPITAL OG GJELD:			
Egenkapital			
Annen egenkapital (resultat)		-163 521	0
Statstilskudd (ubrukt)	3)	-300 000	-411 138
Tilsk. Fredrikstad komm. (ubrukt)		0	-34 880
Sum egenkapital		-463 521	-446 018
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	4)	-18 299	0
Annen kortsiktig gjeld	4)	0	-80 034
Sum kortsiktig gjeld		-18 299	-80 034
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		-481 820	-526 052

Sarpsborg den 4. apr. 2018.

Kar Arne Wallin
Styreleder

Jonann Askerød
Koordinator

DIALOGFORUM ØSTFOLD

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2017

NOTE 1

Tilskudd fra kommuner kr 180 940,-

Spesifikasjon:

Kr 100 000,-, tilskudd fra Sarpsborg kommune 2017

Kr 46 060,-, tilbakebetalt for mye innbetalt til Fredrikstad kirkelige fellesråd i 2016

Kr 34 880,-, inntektsført ubenyttet tilskudd 2016

NOTE 2

UTESTÅENDE FORDRINGER

Konto	Tekst	pr. 01.01.	Økning 2017	Reduksjon 2017	pr. 31.12.
1500	Kundefordringer	0	1 000		1 000
1590	Andre fordringer	8 106		8 106	0
Totalt		8 106	1 000	8 106	1 000

Spesifikasjon:

Kr 1 000,-, utestående kontingent

NOTE 3

Statstilskudd ubrukt

Tilskudd mottatt i 2017, skal benyttes i 2018

NOTE 4

KORTSIKTIG GJELD

Konto	Tekst	Saldo 01.01.	Økning 2017	Reduksjon 2017	Saldo 31.12.
2400	Leverandørgjeld	0	18 299	0	18 299
2990	Annen kortsiktig gjeld	80 034		80 034	0
Totalt		80 034	18 299	80 034	18 299

Spesifikasjon:

Kr 7 533,-, lønnsrefusjon til Det Islamske Fellesskap Bosnia

Kr 5 672,-, korrigerte sykepenger som refunderes Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Kr 5 093,75, andre driftsutgifter gjeldende 2017 utbetalt i 2018

NOTE 5

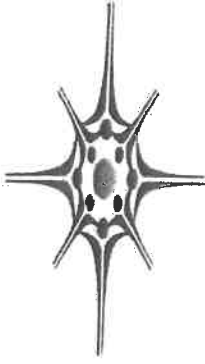
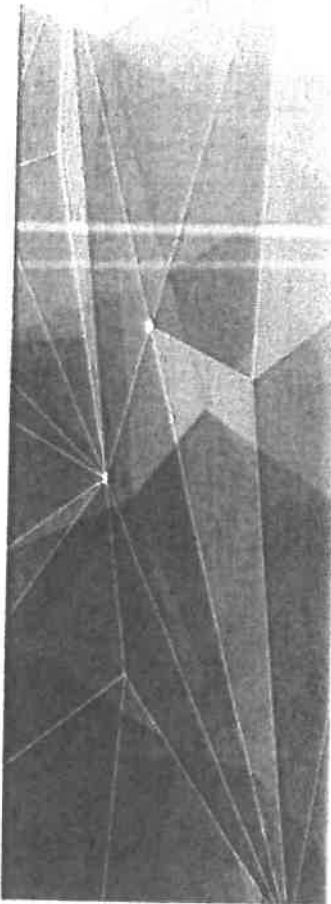
Revisor

Årsregnskapet revideres av Østfold kommunerevisjon

NOTE 6

Regnskapsprinsipp

Det er fra 01.01.2017 endret regnskapsprinsipp fra Kommunale regnskapsforskrifter, og kontoplan for Kirkelig fellesråd og menighetsråd, til Regnskapslovens prinsipper.

DIALOGFORUM
ØSTFOLD

HANDLINGSPLAN 2018- 2019

Hovedmål:

- Å utvikle og forsterke dialogen og samhandlingen mellom kristne og muslimer i Østfold.
- Å arbeide for større kjennskap, kunnskap og forståelse for hverandres livssyn og tradisjon.
- Å være et ressurs- og kompetansesenter i Østfold.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
1. MÅL - DRIFT OG ADMINISTRASJON AV FORENINGEN Stabilt drift, ivaretagelse av etablerte tiltak og videreutvikling av foreningen Dialogforum Østfold			
God økonomistyring gjennom budsjett og regnskapsføring.	Budsjett utarbeides og følges opp Regnskapsrutiner følges opp	Styret AU Koordinator	Hver 2.mnd Kontinuerlig
Sikre økonomiske midler til å lønne ansatte i koordinering og arbeidere, som samlet sett økes til 200 %.	Følge opp søknader og rapporter Fremme nye søknader Samtaler med aktuelle samarbeidspartnere og etater	AU Koordinator	Kontinuerlig
God oversikt over alle arrangement, arbeid og planarbeid. Alle tiltak/aktiviteter nedtegnes	Arrangement og aktiviteter i styret, arbeidsutvalg og andre planleggingsgrupper nedtegnes i referater og planarbeid.	Koordinator Dialogarbeider AU	Kontinuerlig
Ivaretagelse og oppfølging av ansatte og frivillige medarbeidere	Utarbeide oppfølgingsplan for frivillige og ansatte	Styret	Mars 2019 Høsten 2018
Rekruttere frivillige medarbeidere	Utarbeide plan for rekruttering og oppfølging av frivillige	Koordinator	
God oversikt over frivillige medarbeidere	Frivillighetsregister		
Å utarbeide en langtidsplan for utvikling av foreningens etablering og drift	Lage et organisasjonskart av foreningen	Koordinator AU	Nov 2018

2. MÅL – DRIFT I ETABLERTE KOMMUNER OG NYE KOMMUNER

Videreføre og etablere nye tiltak i Østfold;:

- Sarpsborg
- Fredrikstad
- Andre byer i Østfold

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Fortsette dialogarbeidet i Fredrikstad og Sarpsborg kommune	Fortsette arbeidsgruppen i Fredrikstad, opprette kontaktpersoner Deltidsansettelse i Fredrikstad for økt dialogarbeid Avklare hvilke tiltak som kan være felles for byene og hva som er lokalt i hver by	AU Styret	Høsten 2018 2019
Kartlegge og etablere Dialogforum i flere Østfoldbyer. Planlegge oppstart etter behov.	Kontakte nøkkelpersoner i Moss, Halden og Askim som er med eller positive til dialogarbeid. Invitere til samarbeidsmøter	Koordinator AU	Våren 2018

3. MÅL – DRIFT I ETABLERTE TILTAK

Ha faste møter og aktiviteter i oppstartede tiltak;

- Kvinnegruppa
- Religjonsmøtet
- Ung religionsdialog med ungdomsleir
- Arbeidsgruppen Fredrikstad

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Ha kontaktpersoner og/eller arbeidsutvalg for alle gruppene/tiltakene, der både muslimer og kristne er representert.	Arbeidsutvalg eller kontaktpersoner for tiltakene/gruppene utarbeider årsplaner Fredrikstads religiøse ledere inviteres inn til Religjonsmøtet og danner «Religjonsmøte Sarpsborg/Fredrikstad» som danner basisgruppe for ressurser til skolebesøk	Dialogarbeider Koordinator	Mars Våren 2018
Gi informasjon til alle medlemmer/ trossamfunn om tiltakene/møtene, og rekruttere ny deltager.	Ajourføre kontaktliste for aktuelle deltagere til de ulike fire gruppene/aktivitetene. Ivareta og rekruttere nye deltagere	Koordinator Dialogarbeider	Kontinuerlig

4. MÅL – AKTIVITETER FOR MEDLEMMENE

- I vareta medlemskapene av muslimske og kristne trossamfunn, og øke antall medlemmer.
- Formidle Dialogforums formål ut til trossamfunn.
- Erfare fellesskap, toleranse og respekt gjennom handling – diapraksis.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Invitere til medlemsmøter med ulike tema Sørge for at invitasjon når ut til trossamfunns ledelse og enkeltpersoner. Øke antall medlemmer og aktive deltagere	Minimum to medlemsmøter i Østfold pr år Ajourføre register med kontaktpersoner for medlemmer Informasjon gis ut i sosiale media og til medlemsorganisasjoner Lage en plan for rekruttering av nye medlemskap Øke antall medlemmer til minimum 30 trossamfunn i 2018	Styret Koordinator AU AU/Koordinator	April og høst Juni 2018 Des 2018
Gode rutiner for informasjon og rekruttering	Hjemmesider/nettsider opprettes og ansvarlig for dette oppnevnes Informasjonsbrev til aktuelle medlemmer Velkomstbrev med informasjonspakke til nye medlemmer Kontaktinformasjon på alle medlemmer	AU Koordinator	April 2018 Kontinuertlig
Gi opplevelser og dele informasjon om kristne og muslimske religiøse høytider og tradisjoner.	Invitere til åpne arrangement i kirke og moske m/informasjon, omvisning, tema Lage en «Høytidskalender» for kristne og muslimer med informasjon	AU	Høsten 2018
Diapraksis/samhandling mellom kristne og muslimer i lokalsamfunnet, som bygger på felles verdier.	Delta i Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp Delta i innsamlingsaksjon til muslimsk hjelpearbeid, avtale hvilken organisasjon Planlegg og gjennomføre andre tiltak i diapraksis	Religionsmøte Religionsmøte Styret	Mars Høsten 2018 Kontinuertlig

5. MÅL – AKTIVITETER FOR MEDLEMMER OG TROSSAMFUNN

- Formidle Dialogforums formål ut til trossamfunn.
- Erfare fellesskap, toleranse og respekt gjennom handling – diapraksis.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Gi opplevelser og dele informasjon om kristne og muslimske religiøse høytider og tradisjoner.	Invitere til åpne arrangement i kirke og moske m/informasjon, omvisning, tema Lage en «Høytidskalender» for kristne og muslimer med informasjon	AU	Høsten 2018
Diapraksis/samhandling mellom kristne og muslimer i lokalsamfunnet, som bygger på felles verdier.	Delta i Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp Delta i innsamlingsaksjon til muslimsk hjelpearbeid, avtale hvilken organisasjon Planlegg og gjennomføre andre tiltak i diapraksis	Religionsmøte Religionsmøte Styret	Mars Høsten 2018 Kontinuertlig

6. MÅL – KUNNSKAPSFORMIDLING OG INFORMASJON TIL TROSSAMFUNN OG LOKALSAMFUNN	
a) Formidle Dialogforumets formål, kunnskap og erfaringer ut til trossamfunn og lokalsamfunn b) Være en samarbeidspartner til barnehager, barne-, ungdoms- og videregående skoler i lokalsamfunnet. c) Være en samarbeidspartner til ulike etater i kommunen og lokalsamfunnet.	
Delmål	Tiltak
Tydighet i hva Dialogforum Østfold kan tilby av ressurser til medlemmer, trossamfunn og lokalsamfunn	Legge infomateriale til hjemmeside, brosjyre, stands mm Åpne fagseminar Formidle artikler i media, invitere media/TV/avis på arrangement Tilby kurs/undervisning for eks for "helsearbeidere"
Øke kunnskap og øke interessen for religionsdialog hos enkeltpersoner, faggrupper og lokalsamfunn	Delta i arbeidsgrupper for felles arrangement i lokalsamfunn/by Samarbeide med kommunen og andre ressurser i lokalsamfunnet om leir for ungdom Delta i by-arrangement der vi har felles målsetting
Fortsette med etablerte samarbeid i Sarpsborg og Fredrikstad kommuner	Utarbeide ressursmateriale til undervisning i skoler og andre sammenhenger. Utarbeide mal på ungdomsleir
Sikre kvalitet på undervisning og formidler på skolebesøk, leir, foredrag mm	Rekruttere og kurse frivillige som kan delta i skolebesøkene på «dialogdager» Involvere Religionsmøtes deltagere inn i undervisningsdager og andre arrangement
Dialogforum deltar i eksterne undervisning i skoler for å formidle økt kunnskap om religionsdialog, flerkulturell samhandling, samt forbygge utenforskap og skadelige ekstremisme.	Prioritere ut i fra vår målsetting og tilgjengelige ressurser Fortsette samarbeidet med skoleetaten, ungdomsskoler og videregående skoler Tilby undervisningspakke for «Dialogdager» for elever og/eller ansatte ved skoler, ungdomsskoler, videregående skoler og høyskoler. Kartlegge/vurdere å ta betalt/selge vår kompetanse.
Ansvar	Tid
Koordinator AU	Høsten 2018
Styret AU	Kontinuerlig Våren 2019
Dialogarbeider Koordinator Religionsmøte AU	Kontinuerlig
AU Koordinator Dialogarbeider	Høsten 2018
AU Koordinator Dialogarbeider Styret	Kontinuerlig

BUDSJETT 2018 Dialogforum Østfold

UTGIFTER

Lønn/personalkostnad	1 054 000
Div kontordriftsutgifter	45 000
Data/nett/server	25 000
Mobil	10 000
Porto	5 000
Kontorrekvisita	6 500
Markedsføring	30 000
Bankgebyr	1 000
Regnskap og revisjon	27 000
Bøker/tidsskrift/faglitteratur	5 500
Mat/aktiviteter skole, leir, ung regionsdialog	135 200
Mat/aktiviteter tiltak/samlinger	30 000
Medlemsmøte/årsmøte	6 000
Mat/aktiviteter Fredrikstad	40 000
Reiseutgifter	14 000
Kurs frivillige/ansatte	25 000
Konferanse Dialogforum	40 000
Honorar	30 000
Gaver	8 000
Andre kostnader	43 021
SUM utgifter	1580221

INNTEKTER

Overført fra 2017	163 521
Medlemskontigent	30 000
Egenandel konferanse	25 000
Egenandel leirdeltagere	13 000
Kulturdepartementet	300 000
Fredrikstad kommune	150 000
Sarpsborg kommune	200 000
Sarpsborg kommuner/IMDI	399 700
Borg Bispedømme	150 000
STL /drift	75 000
Sarpsborg kirkelige fellesråd	25 000
Gaver/kollekt	6 000
Andre instanser	43 000
SUM inntekter	1580221

Kirkens Bymisjon Østfold
v/Per Christian Skauen
Postboks 441
1601 Fredrikstad

Dialogforum Østfold
Postboks 128
1701 Sarpsborg

SAK TIL ÅRSMØTE I DIALOGFORUM ØSTFOLD DEN 17.04.2018

Kirkens Bymisjon Østfold ønsker som medlem av Dialogforum Østfold å melde inn en sak til årsmøtet. Dette gjelder en endring av den tredje av foreningens formål:
"Å være et ressurs- og kompetansesenter for religionsdialog og samhandling mellom kristne og muslimer i Østfold" (Jmf §2 Formål - Vedtekter for Dialogforum Østfold)

Forslag til årsmøtet

Vi ønsker at dette formålet endres til:

"Å være et ressurs- og kompetansesenter for religionsdialog og flerkulturell diapraksis"

Begrunnelse for endring:

Dialogforum Østfold har i mange år formidlet ressurser og kompetanse til en større målgruppe enn bare kristne og muslimer i Østfold. Det har vært formidlet religionsdialog og flerkulturell diapraksis gjennom skoleundervisning, fagdager for oppvekst/skole, leir for ungdom, åpen kirke-moské, flerkulturelle mangfoldsdager i byen m.m. Dette er reflektert i handlingsplaner. Etter vårt syn må dette viktige arbeidet forsette, slik at vi når ut med vår kompetanse til mange flere og en større krets enn bare muslimer og kristne. Etterspørrelsen etter undervisningsdager/-timer for ungdom på skoler er økende, og kommunene er positive til Dialogforums arbeid. Det ansees som viktig at vårt arbeid gjenspeiler og har sin legitimitet ut fra vedtatte formål. Dette har også har betydning for de instanser som kan innvilge oss økonomisk støtte.

Fredrikstad 21.03.18

Per Christian Skauen
Daglig leder
Kirkens Bymisjon Østfold

Lasse Imrik
Adm.leder
Kirkens Bymisjon Østfold

ÅRSRAPPORT FOR DIALOGFORUM ØSTFOLD 2017

Dialogforum Østfold ble stiftet i september 2015 av fem muslimske moskøer/trossamfunn og fire kristne menigheter/organisasjoner. Foreningen har sitt utspring fra dialogarbeid i Sarpsborg, som har hatt jevnlig møter siden 2012 for religiøse ledere. Foreningen har medlemmer fra kristen og muslimske trossamfunn i Østfold.

Dialogforum Østfold har årsmøte, styret og medlemsmøte som styrende organ. Årsmøtet er øverste organ og avholdes hvert år innen utgangen av april. Styret står for den praktiske oppfølgingen av Dialogforumet, og har vedtaksmyndighet. Styret består av representanter fra medlemsorganisasjonene/trossamfunnene. Medlemsmøtet er et åpent møte for personer som tilhører Dialogforum, og det har også vært åpent for andre interesserte.

STYRETS BERETNING

Styremedlemmer Dialogforum Østfold – 2017-2018

Verv	Navn	Representanter	Periode
Styreleder	Kai Arne Wallin	Kirkelig Fellestråd Sarpsborg	Oppnevnt
Nestleder	Aziz Ahmedovic	Rep muslimsk/Bosnisk	Valgt 2017 - 2019
Medlem	Saman Majeed	Rep muslimsk/Kurdisk	Valgt 2015 - 2018
Medlem	Edmond Gubetine	Rep muslimsk/Albansk	Valgt 2015 – 2018
Medlem	Per Christian Skauen	Kirkens Bymisjon Østfold	Oppnevnt
Medlem	Anne Enger	Borg Bispedømmeråd	Oppnevnt
Medlem	Gerd Røsok	Rep kristne/Methodist krk Sarp	Valgt 2015 – 2018
Medlem	Kari Mangrud Alvsvåg	Prost i Sarpsborg prosti	Fast – ikke stemmerett
Medlem	Jorunn Askerød	Koordinator Dialogforum Østfold	Sekretær – ikke stemmerett

Varamedlemmer for oppnevnte stiftere:

Vara	Lasse Imrik	Kirkens Bymisjon Østfold	Oppnevnt
Vara	Ruth T.H. Pettersen	Kirkelig Fellestråd Sarpsborg	Oppnevnt
Vara	Karin-Elin Berg	Borg Bispedømmeråd	Oppnevnt

Varamedlemmer for kristne trossamfunn:

1.Vara	Mona Bøe	Rep kristne/Kirkens Nødhjelp Østfold	
			Vedtak vara: nov 2017 – 2018

Varamedlemmer for muslimske trossamfunn:

1.Vara	Mahad Abukar Osman	Rep muslimsk/Somalisk	Valgt 2017 - 2019
2.Vara	Arshad Mahmood	Rep muslimsk/Muslim Cult Center	Valgt 2017 –2019
2.Vara	Ardian Haliti	Rep muslimsk/Albansk kultur-tros	Valgt 2017 – 2019

Styremedlem Torgeir Tvetter (Methodistkirken Sarpsborg) flyttet og gikk ut av styret sommeren 2017. Gerd Røsok gikk fra vara til fast medlem. Årsmøtet 2016 gav styret fullmakt til å oppnevne nytt varamedlem for de kristne medlemmene. Mona Bøe (Kirkens Nødhjelp) gikk inn som vara fra nov 2017.

Styremøter og arbeidsutvalg

Styret for Dialogforum Østfold har i 2017 avholdt 4 møter og behandlet 36 saker.

Arbeidsutvalget (AU) har bestått av koordinator, styreleder, styrets nestleder og prosten i Sarpsborg. Det er avholdt 8 AU-møter i løpet av året. Medarbeider har vært med på møtene, i tillegg har det vært noen utvidede møter hvor andre styremedlemmer har deltatt.

Ansatte og frivillige

Dialogforum Østfold har sett det som viktig og nødvendig å ha lønnet koordinator og medarbeider i arbeidet. Foreningen har ikke vært arbeidsgiver, men valgt å leie inn arbeidskraft av andre arbeidsgivere. Avtalen med Kirkens Bymisjon Østfold om innleie av Jorunn Askerød ble forlenget i 40 % stilling hele 2017. Og avtale med Det islamske fellesskap Bosnia-Herzegovina i Norge om innleie av Velisa Salihovic i inntil 30 % stilling, er også forlenget hele året 2017.

Alle arrangement i Dialogforum Østfold er helt avhengige av ansatte og frivillige medarbeidere fra de ulike trossamfunnene. I 2017 utgjorde dette om lag 40 medarbeidere.

Medlemmer

Ved årsskiftet 2015/2016 hadde Dialogforum Østfold 9 medlemsorganisasjoner, dette økte til 16 medlemsorganisasjoner ved årsskiftet 2016/2017. Medlemsveksten har fortsatt å øke og ved årsslutt 2017 har foreningen 26 medlemsorganisasjoner. Disse medlemmene er:

1. Det Albanske kultur – og trossamfunn
2. Stiftelsen Kirkens Bymisjon Østfold
3. Borg Bispedømme
4. Ihyassunna Center
5. Det islamske fellesskap Bosnia og Hercegovina
6. Metodistkirken Sarpsborg
7. Sarpsborg kirkelige fellesråd
8. Muslim Culture Center
9. Somalisk islamsk trossamfunn
10. Kirkens Nødhjelp Østfold og Akershus
11. Sarpsborg menighet
12. Holleby menighet
13. C3 kirken
14. Syvendedags Adventskirken Fredrikstad
15. Frikirken Fredrikstad
16. Fredrikstad kirkelig fellesråd
17. Borge menighet
18. Torsnes menighet
19. Østre Fredrikstad menighet
20. Glemmen menighet
21. Domkirken menighet
22. Gamle Glemmen menighet
23. Al-Huda Islamske Senter
24. Søndre Skjeberg sogn
25. Hafslund sogn
26. Kråkerøy sogn

Økonomi

Regnskapet til Dialogforum Østfold er ført av Sarpsborg kirkelige Fellesråd. Dialogforum Østfold har i 2017 fått tilskudd fra følgende aktører; Kulturdepartementet, Sarpsborg kommune, Fredrikstad kommune, Sarpsborg kirkelige fellesråd, Samarbeidsrådet for tros- og livssyn i Norge. Det største tilskuddet er fra Kulturdepartementet på kr 400.000,-

Det vises til egen regnskapsrapport for 2017 som gir mer detaljert informasjon.

Arbeidet 2017

Dialogforum Østfold har jobbet i tråd med målsettingene i 2017. Arbeidet har blitt utført i tett samarbeid mellom kristne og muslimske frivillige og ansatte, og andre samarbeidspartnere. Hovedfokus på dialogarbeidet har vært;

1. Religionsmøtet
2. Kvinnegruppa
3. Ung Religionsdialog
4. Kompetanseformidling
5. Avdeling Fredrikstad

1. RELIGIONSMØTE

Religionsmøtet er et av tiltakene til Dialogforum Østfold. Denne dialogsamlingen startet opp i 2012, og gav oppstarten til etableringen av Dialogforum. Deltagerne er muslimske og kristne religiøse ledere som møtes til felleskap og dialog. De som møtes er prester, imamer, styreledere, og andre frivillige/ansatte med lederansvar.

Religionsmøtet har hatt 7 møter i 2017. Møtene har hatt ulike samtaler og dialog om aktuelle utfordringer og religiøse temaer. Religiøse tema har vært på dagsorden gjennom årets gang. Erfaringsutveksling og dialog har vært om ulike religiøse høytider og seremonier, som ramadan, eid, faste, påske, jul, bønn, begravelser mm. Og det har også vært samtaler og arbeid om høringsuttalelse til ny lov om tros- og livssynssamfunn.

Religionsmøtet er en viktig ressursgruppe for gjennomføring av skolebesøk, undervisning og på andre arenaer der vi formidler religionskompetanse og dialog. Frivillige og ansatte fra kirke og moskeer er med og deler av sine erfaringer og fagkunnskap.

2. KVINNEGRUPPA

Tiltaket startet opp i mars 2015 og har siden oppstarten hatt jevnlig møter. Målgruppen er muslimske og kristne kvinner som ønsker å møtes til felleskap og dialog. Kvinnene som deltar i kvinnegruppa er i alderen 19 til over 80. Flertallet av kvinnene er i alderen 30 – 70 år. Kvinnene representerer ulike tradisjoner og kulturell tilhørighet innen islam og kristendom.

Kvinnegruppa har hatt 3 åpne samlinger i 2017. Samlingene har vært i våre ulike religiøse hus og andre steder. Dette har vært besøk til Kurdisk kvinneforening i Fredrikstad, temakveld med besøk av Norske kvinners sanitetsforening i Sarpsborg og en planlagt grill-kveld som ble innendørs på grunn av regn.

Kvinnegruppa har en arbeidsgruppe som lager planer og har ansvar for gjennomføring av tiltak. I arbeidsgruppen har vi hatt besøk av en somalisk kvinne fra Halden, der vi har sett på et fremtidig samarbeid med blant annet et større kvinneseminar.

3. UNG RELIGIONSIALOG MED LEIR

Ung Religionsdialog er ungdomstiltakene til Dialogforum Østfold. Dette startet opp i mars 2015, og har hatt en positiv utvikling. Målgruppen er unge i aldersgruppen 13-25 år. Ung religionsdialog er åpen for alle ungdommer uavhengig av trostilhørighet.

Ung religionsdialog har hatt 3 samlinger for ungdom i 2017, hvorav ungdomsleiren var det største arrangementet. Ansatt har i samarbeid med en arbeidsgruppe (representanter fra moskè og kristne kirker) hatt ansvaret for planlegging og gjennomføring av aktivitetene. Andre samarbeidspartnere som skoleansatte har også vært med i planarbeid av leir.

Ungdomsleiren 21. – 23. april var det største tiltaket. Målgruppen var ungdom fra medlemsorganisasjonene og andre unge som ønsket å delta. Egenandelen for leiren er på kr 200,- pr deltager, for at økonomi ikke skal være et hinder i å delta. Det var 50 ungdom som deltok på leiren, og disse representerte kristne, muslimer og andre livssyn, og 12-14 ulike kulturer. Elver og lærere fra «Verdensklassen» (Sarpsborg kommunes klasse for nyankomne flerspråklige elever) deltok.

Mål for leiren og ungdomssamlingene er å skape et godt fellesskap for unge der de kan lære seg selv og andre bedre å kjenne med den tro og kultur hver enkelt har. Aktiviteten vil være med på å skape toleranse, respekt og kunnskap, og forbygge utenforskap og ekstremisme. Og de unge har anledning til å få nye venner på tvers av ulike tro og kultur. De unge møter også ulike religiøse ledere og voksne som kan være et forbilde for de i sin tro, dialog og samhandling.

4. AVDELING FREDRIKSTAD

Dialogforum Østfold sitt arbeid i Fredrikstad har hatt en utvikling siden juni 2016, og «Avdeling Fredrikstad» ble etablert i august 2016. I 2017 er det etablert en arbeidsgruppe med representanter fra styret, frivillige og ansatte fra kristne og muslimske medlemmer og trossamfunn, samt koordinator. Arbeidsgruppen har fått med to ledere fra to moskeer i Fredrikstad. Gruppen har som ansvar å planlegge religionsdialog og flerkulturell diapraksis i Fredrikstad, ute i fra de behov og ressurser som er tilgjengelige.

Dialogarbeidet i Fredrikstad har i 2017 hatt 6 planleggingsmøter med arbeidsgruppen, og arrangert 3 åpne samlinger med blant annet besøk i kirke og moske`. Vi har også deltatt i andre arrangement i regi av kommunen, skole og menigheter i Fredrikstad.

Fem av de nye medlemmene i Dialogforum Østfold 2017 kommer fra Fredrikstad kommune.

5. SKOLEUNDERVISNING OG KOMPETANSEFORMIDLING

Dialogforum Østfold hadde i sin handlingsplan for 2017 et fokus på å formidle kompetanse om dialog og diapraksis ut til trossamfunn og lokalsamfunn. Dette har vært gjort gjennom de faste tiltakene som beskrevet i punkt 1-4, i tillegg kommer undervisning i skoler og foredrag/deltagelse på andre arena i lokalsamfunnet.

Vi har gjennom flere år arrangert en skoledag for 8.klassetrinnet ungdomsskolen i Sarpsborg, dette ble også gjennomført i 2017. Her var tema: «Dialog – vennskap på tvers av religioner og etnisitet». Planlegging og gjennomføring ble gjort av tett samarbeid med ansatte i Dialogforum, ansatte på skolen og kommunen, samt ansatte og frivillige fra moske og kirke. Kirker, moskeer og kommunen stiller opp med gratis lokaler.

I 2017 fikk også Dialogforum Østfold ansvaret for å arrangere en fagdag for ledere i Sarpsborg kommunes barnehager, barneskoler, ungdomskoler og enhetsledere, som utgjorde ca 70 ansatte. Målet for dagen var: «Kjennskap – ikke i teori men opplevelse. Skape et møte mellom ulike grupper som har betydning for barn og unges oppvekst i Sarpsborg. Kunnskapsformidling om ulik tro og kultur». Også denne dagen ble planlagt og gjennomført i tett samarbeid med ulike aktører slik undervisningsdagen var for ungdomsskoleelevene.

I tillegg har ansatte, imamer og prester har deltatt i undervisningstimer med ungdomskoler og videregående skoler med tema dialog, kristendom og islam. I 2017 utgjorde dette til sammen 4 skolebesøk. Det har også vært en økt henvendelser direkte til moskeene om besøk av skoleklasser og elever.

Dialogforum Østfold har også deltatt på lokale arrangement i Sarpsborg og Fredrikstad, der ansatte og/eller prester/imamer har formidlet erfaringer og kunnskap om dialog og diapraksis. I 2017 utgjorde dette 20 arrangement.

DIALOGFORUM ØSTFOLD 2017 -2018

Utviklingsmålet for Dialogforum Østfold var for et år siden å etablere og ivareta de gode tiltakene som er etablert i Sarpsborg, samt å etablere et stabilt arbeid i Fredrikstad. Vi ønsket å øke samarbeidet med de kristne menighetene, og arbeide for økt stabilt samarbeid med alle muslimske trossamfunn og andre samarbeidspartnere i kommunene. Vi ønsket å øke antall medlemsorganisasjoner. Ved årsskiftet 2017/18 kan vi stadfeste at disse utviklingsmålene har blitt nådd, samtidig som vi fortsatt må arbeide med ivaretagelse og utvikling av foreningens dialogarbeid.

Vi har hatt færre ungdomssamlinger med "Ung Religions dialog" i 2017 enn 2016. Noe av årsaken til dette er mindre arbeidsressurs av prest, relasjonsbygging og økt arbeid med skoleundervisning. I 2018 vil det arbeides med økt stabilitet og ressurser inn i arbeid med unge.

Vi opplever at Dialogforum Østfold nå er etablert i Sarpsborg og Fredrikstad, og vi vil i 2018 arbeide for at andre Østfoldbyer involveres i dialogarbeidet.

Vi ser at flere etater, trossamfunn og grupper i lokalsamfunnet nå i større grad har kjennskap til Dialogforum Østfold. Dette merker vi på økt antall henvendelser om informasjon, foredrag, undervisning, besøk til moske-kirke og behovet for råd/veiledning i konkrete saker som for eksempel ved skoleundervisning og dødsfall.

Vi ser at det er behov for økte økonomiske midler fra kommuner og andre instanser dersom Dialogforum Østfold skal gi gratis skoleundervisning og øke arbeidet i lokalsamfunnene.

Vi ser viktigheten av å øke kunnskapen, kjennskapen og forståelsen av ulike trosretninger og kulturer i våre lokalmiljøer og samfunn. Dette vil være viktige bidrag til å bygge ned fordommer, øke vennskap og kunnskap, og forebygge utenforskap og ekstremisme.

Dialogforum Østfold er en ressurs og brobygger i lokalsamfunnet, når vi på tvers av kulturer, tro, etater og grupperinger finner felles mål som fremmer felleskap, toleranse, respekt og fred.

Sarpsborg 04.04.18

Kai-Arne Wallin
Styreleder
Dialogforum Østfold

Jorunn Askerød
Koordinator
Dialogforum Østfold

Dialogforum Østfold

Regnskapsskjema - DRIFT

Note	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter			
	411 138	411 138	400 000
	0	128 000	
1)	180 940	154 880	180 000
	76 827	50 141	50 000
	21 000	22 000	12 000
	8 800	8 000	14 090
	698 705	774 159	656 090
Driftskostnader			
	394 603	584 880	546 905
	61 414	70 000	79 278
	42 623	35 000	
	37 008	84 279	82 491
	535 648	774 159	708 674
	163 057	0	-52 584
Finansinntekter			
	464	0	379
	464	0	379
	163 521	0	-52 205

Dialogforum Østfold

Regnskapsskjema - BALANSE

	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
EIENDELER:			
Omløpsmidler			
Kundefordringer	2)	1 000	0
Andre fordringer	2)	0	8 106
Bank 1503 73 10015		480 820	517 946
Sum omløpsmidler		481 820	526 052
SUM EIENDELER:		481 820	526 052
EGENKAPITAL OG GJELD:			
Egenkapital			
Annen egenkapital (resultat)		-163 521	0
Statstilskudd (ubrukt)	3)	-300 000	-411 138
Tilsk. Fredrikstad komm. (ubrukt)		0	-34 880
Sum egenkapital		-463 521	-446 018
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	4)	-18 299	0
Annen kortsiktig gjeld	4)	0	-80 034
Sum kortsiktig gjeld		-18 299	-80 034
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		-481 820	-526 052

Sarpsborg den 4. apr. 2018.

Kar Arne Wallin
Styreleder

Jorunn Askerød
Koordinator

DIALOGFORUM ØSTFOLD

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2017

NOTE 1

Tilskudd fra kommuner kr 180 940,-

Spesifikasjon:

Kr 100 000,-, tilskudd fra Sarpsborg kommune 2017

Kr 46 080,-, tilbakebetalt for mye innbetalt til Fredrikstad kirkelige fellesråd i 2016

Kr 34 880,-, inntektsført ubenyttet tilskudd 2016

NOTE 2

UTESTÅENDE FORDRINGER

Konto	Tekst	pr. 01.01	Økning 2017	Reduksjon 2017	pr. 31.12
1500	Kundefordringer	0	1 000		1 000
1590	Andre fordringer	8 106		8 106	0
Totalt		8 106	1 000	8 106	1 000

Spesifikasjon:

Kr 1 000,-, utestående kontingent

NOTE 3

Statstilskudd ubrukt

Tilskudd mottatt i 2017, skal benyttes i 2018

NOTE 4

KORTSIKTIG GJELD

Konto	Tekst	Saldo 01.01.	Økning 2017	Reduksjon 2017	Saldo 31.12.
2400	Leverandørgjeld	0	18 299	0	18 299
2990	Annen kortsiktig gjeld	80 034		80 034	0
Totalt		80 034	18 299	80 034	18 299

Spesifikasjon:

Kr 7 533,-, lønnsrefusjon til Det Islamske Fellesskap Bosnia

Kr 5 672,-, korrigerede sykepenger som refunderes Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Kr 5 093,75, andre driftsutgifter gjeldende 2017 utbetalt i 2018

NOTE 5

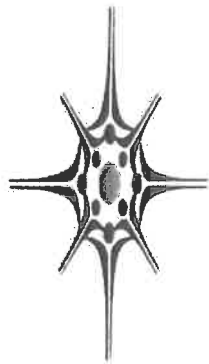
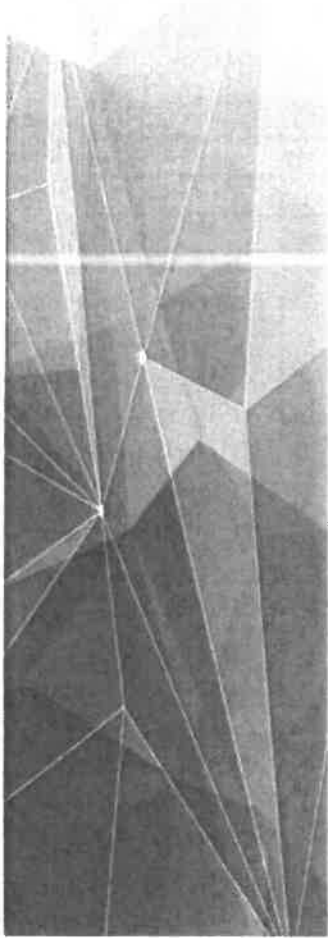
Revisor

Årsregnskapet revideres av Østfold kommunerevisjon

NOTE 6

Regnskapsprinsipp

Det er fra 01.01.2017 endret regnskapsprinsipp fra Kommunale regnskapsforskrifter, og kontoplan for Kirkelig fellesråd og menighetsråd, til Regnskapslovens prinsipper.

DIALOGFORUM
ØSTFOLD

HANDLINGSPLAN 2018-2019

Hovedmål:

- Å utvikle og forsterke dialogen og samhandlingen mellom kristne og muslimer i Østfold.
- Å arbeide for større kjennskap, kunnskap og forståelse for hverandres livssyn og tradisjon.
- Å være et ressurs- og kompetansesenter i Østfold.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
1. MÅL - DRIFT OG ADMINISTRASJON AV FORENINGEN Stabilt drift, ivaretagelse av etablerte tiltak og videreutvikling av foreningen Dialogforum Østfold			
God økonomistyring gjennom budsjett og regnskapsføring.	Budsjett utarbeides og følges opp Regnskapsrutiner følges opp	Styret AU Koordinator	Hver 2.mnd Kontinuerlig
Sikre økonomiske midler til å lønne ansatte i koordinering og arbeidere, som samlet sett økes til 200 %.	Følge opp søknader og rapporteringer Fremme nye søknader Samtaler med aktuelle samarbeidspartnere og etater	AU Koordinator	Kontinuerlig
God oversikt over alle arrangement, arbeid og planarbeid. Alle tiltak/aktiviteter nedtegnes	Arrangement og aktiviteter i styret, arbeidsutvalg og andre planleggingsgrupper nedtegnes i referater og planarbeid.	Koordinator Dialogarbeider AU	Kontinuerlig
Ivaretagelse og oppfølging av ansatte og frivillige medarbeidere	Utarbeide oppfølgingsplan for frivillige og ansatte	Styret	Mars 2019 Høsten 2018
Rekruttere frivillige medarbeidere	Utarbeide plan for rekruttering og oppfølging av frivillige	Koordinator	
God oversikt over frivillige medarbeidere	Frivillighetsregister		
Å utarbeide en langtidsplan for utvikling av foreningens etablering og drift	Lage et organisasjonskart av foreningen	Koordinator AU	Nov 2018

2. MÅL – DRIFT I ETABLERTE KOMMUNER OG NYE KOMMUNER

Videreføre og etablere nye tiltak i Østfold.;

- o Sarpsborg
- o Fredrikstad
- o Andre byer i Østfold

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Fortsette dialogarbeidet i Fredrikstad og Sarpsborg kommune	Fortsette arbeidsgruppen i Fredrikstad, opprette kontaktpersoner Deltidsansettelse i Fredrikstad for økt dialogarbeid Avklare hvilke tiltak som kan være felles for byene og hva som er lokalt i hver by	AU Styret	Høsten 2018 2019
Kartlegge og etablere Dialogforum i flere Østfoldbyer. Planlegge oppstart etter behov.	Kontakte nøkkelpersoner i Moss, Halden og Askim som er med eller positive til dialogarbeid. Invitere til samarbeidsmøter	Koordinator AU	Våren 2018

3. MÅL – DRIFT I ETABLERTE TILTAK

Ha faste møter og aktiviteter i oppstartede tiltak;

- o Kvinnegruppa
- o Religionsmøtet
- o Ung religionsdialog med ungdomsleir
- o Arbeidsgruppen Fredrikstad

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Ha kontaktpersoner og/eller arbeidsutvalg for alle gruppene/tiltakene, der både muslimer og kristne er representert.	Arbeidsutvalg eller kontaktpersoner for tiltakene/gruppene utarbeider årsplaner Fredrikstads religiøse ledere inviteres inn til Religionsmøtet og danner «Religionsmøte Sarpsborg/Fredrikstad» som danner basisgruppe for ressurser til skolebesøk	Dialogarbeider Koordinator	Mars Våren 2018
Gi informasjon til alle medlemmer/ trossamfunn om tiltakene/møtene, og rekruttere ny deltager.	Ajourføre kontaktliste for aktuelle deltagere til de ulike fire gruppene/aktivitetene. Ivareta og rekruttere nye deltagere	Koordinator Dialogarbeider	Kontinuerlig

4. MÅL – AKTIVITETER FOR MEDLEMMENE

- i varetta medlemskapene av muslimske og kristne trossamfunn, og øke antall medlemmer.
- Formidle Dialogforums formål ut til trossamfunn.
- Erfare fellesskap, toleranse og respekt gjennom handling – diapraksis.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Invitere til medlemsmøter med ulike tema Sørge for at invitasjon når ut til trossamfunns ledelse og enkeltpersoner. Øke antall medlemmer og aktive deltagere	Minimum to medlemsmøter i Østfold pr år Ajourføre register med kontaktpersoner for medlemmer Informasjon gis ut i sosiale media og til medlemsorganisasjoner Lage en plan for rekruttering av nye medlemskap Øke antall medlemmer til minimum 30 trossamfunn i 2018	Styret Koordinator AU AU/Koordinator	April og høst Juni 2018 Des 2018
Gode rutiner for informasjon og rekruttering	Hjemmesider/nettsider opprettes og ansvarlig for dette oppnevnes Informasjonsbrev til aktuelle medlemmer Velkomstbrev med informasjonspakke til nye medlemmer Kontaktinformasjon på alle medlemmer	AU Koordinator	April 2018 Kontinuerlig
Gi opplevelser og dele informasjon om kristne og muslimske religiøse høytider og tradisjoner.	Invitere til åpne arrangement i kirke og moske m/informasjon, omvisning, tema Lage en «Høytidskalender» for kristne og muslimer med informasjon	AU	Høsten 2018
Diapraksis/samhandling mellom kristne og muslimer i lokalsamfunnet, som bygger på felles verdier.	Delta i Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp Delta i innsamlingsaksjon til muslimsk hjelpearbeid, avtale hvilken organisasjon Planlegge og gjennomføre andre tiltak i diapraksis	Religionsmøte Religionsmøte Styret	Mars Høsten 2018 Kontinuerlig

5. MÅL – AKTIVITETER FOR MEDLEMMER OG TROSSAMFUNN

- Formidle Dialogforums formål ut til trossamfunn.
- Erfare fellesskap, toleranse og respekt gjennom handling – diapraksis.

Delmål	Tiltak	Ansvar	Tid
Gi opplevelser og dele informasjon om kristne og muslimske religiøse høytider og tradisjoner.	Invitere til åpne arrangement i kirke og moske m/informasjon, omvisning, tema Lage en «Høytidskalender» for kristne og muslimer med informasjon	AU	Høsten 2018
Diapraksis/samhandling mellom kristne og muslimer i lokalsamfunnet, som bygger på felles verdier.	Delta i Fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp Delta i innsamlingsaksjon til muslimsk hjelpearbeid, avtale hvilken organisasjon Planlegge og gjennomføre andre tiltak i diapraksis	Religionsmøte Religionsmøte Styret	Mars Høsten 2018 Kontinuerlig

6. MÅL – KUNNSKAPSFORMIDLING OG INFORMASJON TIL TROSSAMFUNN OG LOKALSAMFUNN

- Formidle Dialogforums formål, kunnskap og erfaringer ut til trossamfunn og lokalsamfunn
- Være en samarbeidspartner til barnehager, barne-, ungdoms- og videregående skoler i lokalsamfunnet.
- Være en samarbeidspartner til ulike etater i kommunen og lokalsamfunnet.

Delmål		Tiltak	Ansvar	Tid
Tydighet i hva Dialogforum Østfold kan tilby av ressurser til medlemmer, trossamfunn og lokalsamfunn	Lage infomateriale til hjemmeside, brosjyre, stands mm		Koordinator AU	Høsten 2018
Øke kunnskap og øke interessen for religionsdialog hos enkeltpersoner, faggrupper og lokalsamfunn	Åpne fagseminar Formidle artikler i media, invitere media/TV/avis på arrangement Tilby kurs/undervisning for eks for "helsearbeidere"		Styret AU	Kontinuerlig Våren 2019
Fortsette med etablerte samarbeid i Sarpsborg og Fredrikstad kommuner	Delta i arbeidsgrupper for felles arrangement i lokalsamfunn/by Samarbeide med kommunen og andre ressurser i lokalsamfunnet om leir for ungdom Delta i by-arrangement der vi har felles målsetting		Dialogarbeider Koordinator Religionsmøte AU	Kontinuerlig
Sikre kvalitet på undervisning og formidler på skolebesøk, leir, foredrag mm	Utarbeide ressursmateriale til undervisning i skoler og andre sammenhenger. Utarbeide mal på ungdomsleir Rekruttere og kurse frivillige som kan delta i skolebesøkene på «dialogdager» Involvere Religionsmøtes deltagere inn i undervisningsdager og andre arrangement		AU Koordinator Dialogarbeider	Høsten 2018
Dialogforum deltar i eksterne undervisning i skoler for å formidle økt kunnskap om religionsdialog, flerkulturell samhandling, samt forbygge utenforskap og skadelige ekstremisme.	Prioritere ut i fra vår målsetting og tilgjengelige ressurser Fortsette samarbeidet med skoleetaten, ungdomsskoler og videregående skoler Tilby undervisningspakke for «Dialogdager» for elever og/eller ansatte ved skoler, ungdomsskoler, videregående skoler og høyskoler. Kartlegge/vurdere å ta betalt/selge vår kompetanse.		AU Koordinator Dialogarbeider AU og Koordinator Styret	Kontinuerlig

BUDSJETT 2018 Dialogforum Østfold

UTGIFTER

Lønn/personalkostnad	1 054 000
Div kontordriftsutgifter	45 000
Data/nett/server	25 000
Mobil	10 000
Porto	5 000
Kontorrekvisita	6 500
Markedsføring	30 000
Bankgebyr	1 000
Regnskap og revisjon	27 000
Bøker/tidsskrift/faglitteratur	5 500
Mat/aktiviteter skole, leir, ung religionsdialog	135 200
Mat/aktiviteter tiltak/samlinger	30 000
Medlemsmøte/årsmøte	6 000
Mat/aktiviteter Fredrikstad	40 000
Reiseutgifter	14 000
Kurs frivillige/ansatte	25 000
Konferanse Dialogforum	40 000
Honorar	30 000
Gaver	8 000
Andre kostnader	43 021
SUM utgifter	1580221

INNTEKTER

Overført fra 2017	163 521
Medlemskontigent	30 000
Egenandel konferanse	25 000
Egenandel leirdeltagere	13 000
Kulturdepartementet	300 000
Fredrikstad kommune	150 000
Sarpsborg kommune	200 000
Sarpsborg kommuner/IMDI	399 700
Borg Bispedømme	150 000
STL /drift	75 000
Sarpsborg kirkelige fellesråd	25 000
Gaver/kollekt	6 000
Andre instanser	43 000
SUM inntekter	1580221

Kirkens Bymisjon Østfold
v/Per Christian Skauen
Postboks 441
1601 Fredrikstad

Dialogforum Østfold
Postboks 128
1701 Sarpsborg

SAK TIL ÅRSMØTE I DIALOGFORUM ØSTFOLD DEN 17.04.2018

Kirkens Bymisjon Østfold ønsker som medlem av Dialogforum Østfold å melde inn en sak til årsmøtet. Dette gjelder en endring av den tredje av foreningens formål:
"Å være et ressurs- og kompetansesenter for religionsdialog og samhandling mellom kristne og muslimer i Østfold" (Jmf §2 Formål - Vedtekter for Dialogforum Østfold)

Forslag til årsmøtet

Vi ønsker at dette formålet endres til:

"Å være et ressurs- og kompetansesenter for religionsdialog og flerkulturell diapraksis"

Begrunnelse for endring:

Dialogforum Østfold har i mange år formidlet ressurser og kompetanse til en større målgruppe enn bare kristne og muslimer i Østfold. Det har vært formidlet religionsdialog og flerkulturell diapraksis gjennom skoleundervisning, fagdager for oppvekst/skole, leir for ungdom, åpen kirke-moské, flerkulturelle mangfoldsdager i byen m.m. Dette er reflektert i handlingsplaner.

Etter vårt syn må dette viktige arbeidet forsette, slik at vi når ut med vår kompetanse til mange flere og en større krets enn bare muslimer og kristne. Etterspørrelsen etter undervisningsdager/-timer for ungdom på skoler er økende, og kommunene er positive til Dialogforums arbeid.

Det ansees som viktig at vårt arbeid gjenspeiler og har sin legitimitet ut fra vedtatte formål. Dette har også har betydning for de instanser som kan innvilge oss økonomisk støtte.

Fredrikstad 21.03.18

Per Christian Skauen
Daglig leder
Kirkens Bymisjon Østfold

Lasse Imrik
Adm.leder
Kirkens Bymisjon Østfold

via ega α
Avsender:
Asbjørn Paulsen
Engelsvikenveien 80
1628 Engelsviken

Sarpsborg kirkelige fellesråd

19. april 2018

Avtale vedr. eget firma i henhold til ansettelseskontrakt

I henhold til arbeidskontraktens punkt 10 kreves det skriftlig samtykke fra arbeidsgiver i forhold til forretningsvirksomhet som kan påvirke min arbeidskapasitet.

Jeg har siden 1995 drevet et enkeltmannsforetak innenfor IT, og har på grunn av løpende forpliktelser overfor enkelte kunder ikke mulighet til å avvikle dette foretaket.

På grunn av mengden arbeidsoppgaver stillingen som kirkeverge ser jeg det lite hensiktsmessig å aktivt drive firmaet videre, og jeg har derfor lagt ned nettsider og all annen markedsføring av firmaets tjenester. For å ivareta forpliktelsene jeg har for noen få kunder (under 10) må jeg likevel opprettholde driften i firmaet.

Med vennlig hilsen

Asbjørn Paulsen